

Maankäytön historiaselvitys Vaasanpuisto

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus

Kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus

Kaavoitusarkkitehti Sofia Korte

17.8.2022

SISÄLLYSLUETTELO

Kaavavaiheet	3
Vanhat asemakartat	4
1/1828 Project till en ny plan charta reglering af Åbo stad.....	4
1/1884 Project-karta öfver Åbo stad.....	5
1/1897 Karta öfver Åbo stad	6
Asemakaavat	7
8/1939	7
13/1946	8
74/1952	9
69/1952	10
77/1955	11
92/1955	12
67/1957	13
30/1986	14
Selostus- ja lähetekirjeet	15
Nimipäätös Pansiontiestä Tukholmankaduksi.....	16
Historialliset yleiskaavat ja muut ympäristösuunnitelmat	17
Yleiskaavat	17
1922 yleiskaavaehdotus	17
1952 yleiskaava ja kaupungin kehittämisohjelma.....	18
1976 yleiskaava.....	18
2010 yleiskaavan tarkistus.....	19
2020 Turun yleiskaava	19
Linnakaupungin osayleiskaava	20
2029 yleiskaavan ehdotus	20
Yleiskaavan selostukset ja suunnitelmajulkaisut.....	21
Maisema	21
Liikenne.....	22
Luonto.....	22
Kulttuurihistoria.....	23
Ylemmän tason kaavat	23
Maakuntakaava	23
Maisemahistoriallinen rakenne	24
Alueen maisemahistoriallinen rakentuminen kartoissa.....	25

1808 Tillberg	25
1837 Gylden.....	25
1845 pitäjänkartta	26
1881 senaatinkartta.....	26
1890 lääninkartta.....	27
1901 Hindersson.....	27
1907–1908 kihlakunnan kartta.....	28
Rakennushistoria	29
Parakkikylä 1942–1960.....	29
Jätevedenpuhdistamo 1966–2008	31
Vuokraus 2009 –	37
Rakennuskanta ilmakuvissa 1939–2022.....	37
Lähteet	42

Kaavavaiheet

Vaasanpuiston kaavahistoria koostuu vanhoista asemakartoista ja -kaavoista. Vanhat kartat 1/1828, 1/1884 ja 1/1897 osoittavat Vaasanpuiston sijoittumisen osittain vanhalle ruutukaava-alueelle. Engelin vuoden 1828 kartassa Vaasanpuisto sijoittuu ruutukaava-alueen luoteiskulmaan. Vuoden 1884 kartassa Vaasanpuisto on osa 10:ttä kaupunginosaa ja vuoden 1897 kartassa osa 8:tta ja 9:ttä kaupunginosaa. Kartassa 1/1884 näkyy myös 1870-luvulla rakennettu junarata satamaan. Ruutukaava ei kuitenkaan vanhoista asemakartoista poiketen rakentunut Vaasanpuistoon saakka.

Alueen ensimmäisissä asemakaavoissa 8/1939, 13/1946 ja 74/1952 alue on merkitty tehdas- ja varastokortteliksi TVK 47 ja 48. Vaasanpuiston aluetta rajaavat Pansiontie, Rautatienkatu ja Ruissalontie, ja sen läpi kulkee Kalastajasaarenkatu. Seuraavassa kaavassa 69/1952 Vaasanpuiston alue on jo nimetty viemärivereden puhdistuslaitokseksi ja merkitty tehdas- ja varastokortteliksi TVK-48 ja -47. Alueen lounaiskulmassa sijaitsevat Vaasanpuisto ja Hermanninpuisto, joita erottaa Iso-Heikkilänraide. Alueelta poistuu kaavassa IX-kaupunginosan merkintä. Ajantasa-asemakaavaa edeltäneessä koko Vaasanpuiston alueen kattavassa kaavassa 92/1955 alue on merkitty tehdasrakennuksille viemärivereden puhdistuslaitosta varten merkinnällä T45.42 ja sen jakaa kahteen suurjännitejohtoa varten varattava tehdaskorttelinosa T45.42 z. Lounaiskulman Hermannin puiston puistoalue P merkintä on poistettu. Toinen ajantasa-asemakaavaa edeltänyt kaava 67/1957 koskee vain Vaasanpuiston alueen lounaiskulmaa, johon on palautettu puistoalueen P-merkintä, ja jota sivuaa rautatieliikennealue RL. Ajantasainen asemakaava 30/1986 on vuodelta 1986, ja siinä Vaasanpuisto on merkitty ET/k- ja VP-merkinnöillä. Kaavassa alueelta poistui Vaasanpuistoa halkovan rautatien merkintä.

Selostus- ja lähetekirjeissä kuvataan tarkemmin, mitä tavoitteita kumoutuneilla asemakaavoilla ja asemakaavanmuutoksilla on ollut. Tässä selvityksessä on käsitelty selostukset kaavoista 13/1946, 69/1952, 92/1955 ja 30/1986.

Vanhat asemakartat

1/1828 Project till en ny plan charta reglering af Åbo stad

Kaavatunnus: 1/1828

Vahvistuspäivämäärä: 1828

1/1828 Engelin kaavassa ruutukaava jatkuu osittain Vaasanpuistoon asti. Engelin kaava oli säännöllinen ja paloturvallinen, mutta huonosti maastoon sopeutuva (Laisaari, 1952, s. 12).

1/1884 Project-karta öfver Åbo stad

Kaavatunnus: 1/1884

Vahvistuspäivämäärä: 7.10.1884

1/1884 kartassa Vaasanpuisto on osa 10:ttä kaupunginosaa. Kartassa näkyy 1876 rakennettu rautatie, joka aiheutti ensimmäisen muutoksen Engelin asemakaavaan (Laisaari, 1952, s. 12).

1/1897 Karta öfver Åbo stad

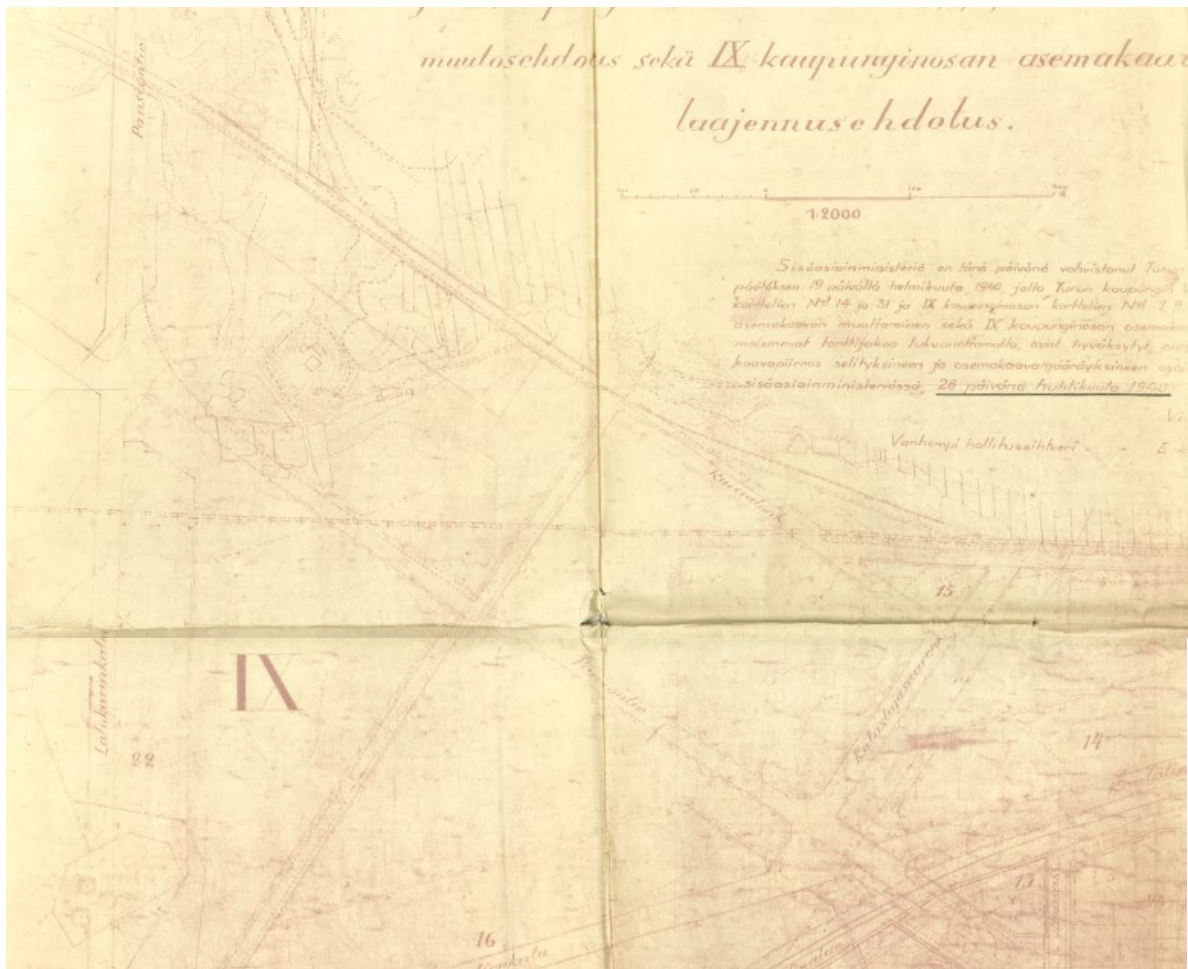

Kaavatunnus: 1/1897

Vahvistuspäivämäärä: 20.6.1897 / 3.7.1897

1/1897 kartassa Vaasanpuisto sijoittuu 8:nteen ja 9:nteen kaupunginosaan. Kartan yleisluontoinen uudistus edellisiin nähden oli tontteja erottavat istutusalueet ja rakentamattomien kortteleiden tonttien jakaminen kahtia (Kivinen, 1976, s. 10).

Asemakaavat
8/1939

Kaavatunnus: 8/1939

Vahvistuspäivämäärä: 26.4.1940

8/1939 kaavassa Vaasanpuisto rajautuu Pansiontiehen, Ruissalontiehen sekä Rautatienkatuun.

13/1946

Kaavatunnus: 13/1946

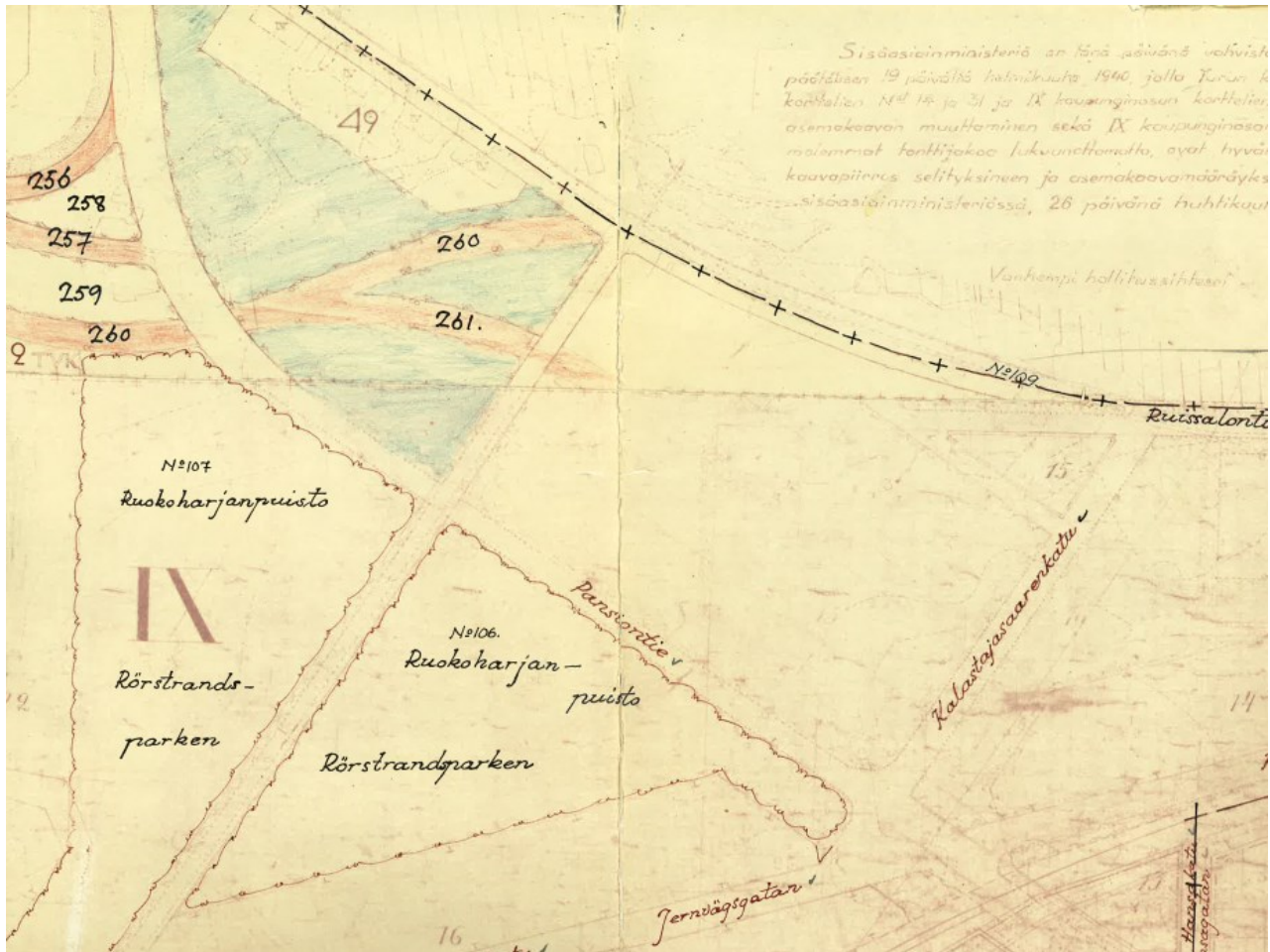
Kirjenumero: Lh:n kirje 16.11.1946 N:o 3407

Vahvistuspäivämäärä: 23.12.1946

Merkinnät: IX kaupunginosa. 47 ja 48 TVK tehdas- tai varastokortteli. Tontista, jonka pinta-ala ei saa olla alle 1500 m², saa rakentamiseen käyttää enintään 1/2. Tontille saa rakentaa palonarkoja tehdas- ja varastorakennuksia (P.L 4§ D III B), sekä erillisiä asuinrakennuksia sellaista henkilökuntaa varten, jonka alituinen läsnäolo on liikkeen toiminnalle välttämättömän tarpeellinen, ynnä liikkeelle tarpeellisia toimisto- ja ruokailuhuoneita. Viimeksi mainittujen ja asuinrakennusten on täytettävä vähintään palonaran PL 4 § D I - luokan vaatimukset. Samalla tontilla olevien rakennusten etäisyyden tulee olla vähintään 8m. Rakennuksen etäisyyden naapuritontin rajasta tulee olla vähintään 6m, ja on palosolaan, milloin se paloturvallisuuden vuoksi arvioidaan tarpeelliseksi, istutettava lehtipuita. Rakennuksen korkeus saa olla enintään 13 m.

13/1946 kaavassa Vaasanpuiston alue on saanut tehdas- tai varastokorttelin merkinnät TVK.

74/1952

Kaavatunnus: 74/1952

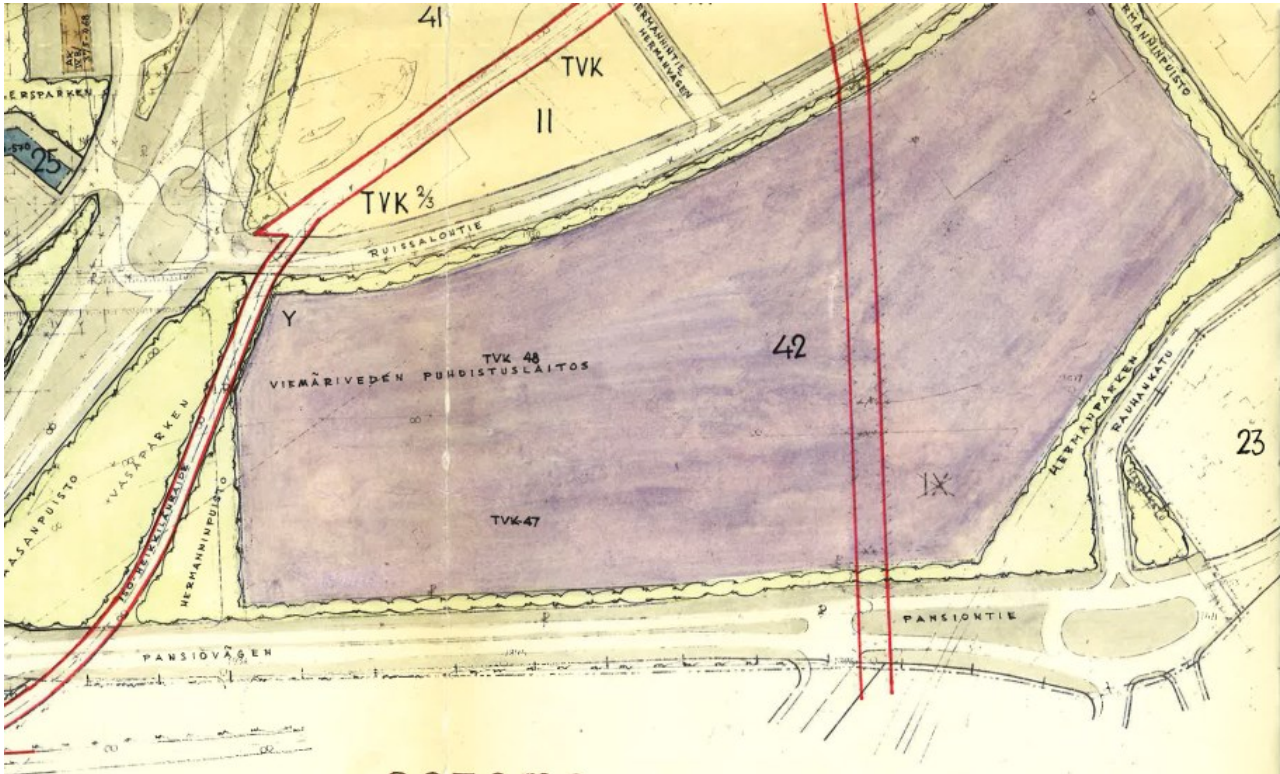
Diaarinumero: 189/1952

Vahvistuspäivämäärä: 13.3.1953

Merkinnät: Kadunnimet Pansiontie, Ruissalontie ja Kalastajasaarekatu

74/1952 kaavassa näkyy kadunnimet.

69/1952

Kaavatunnus: 69/1952

Kirjenumero: Lh:n kirje 10.6.152 N:o 8223.A

Diaarinumero: 31/1953

Vahvistuspäivämäärä: 21.10.1953

Merkinnät: Y yleisen rakennuksen rakennusala. Rakennukseen saa sijoittaa asuntoja vain sellaista henkilökuntaa varten, jonka alituinen paikallaolo on laitoksen hoidon kannalta välttämätöntä. Erilaatuisten rakennusten palonkestävyyteen ja paloturvallisuuteen nähden on noudatettava mitä niistä on erikseen säädetty. Tontin rakentamaton osa on maistraatin hyväksymän suunnitelman mukaan istutettava ja puistomaisessa kunnossa pidettävä.

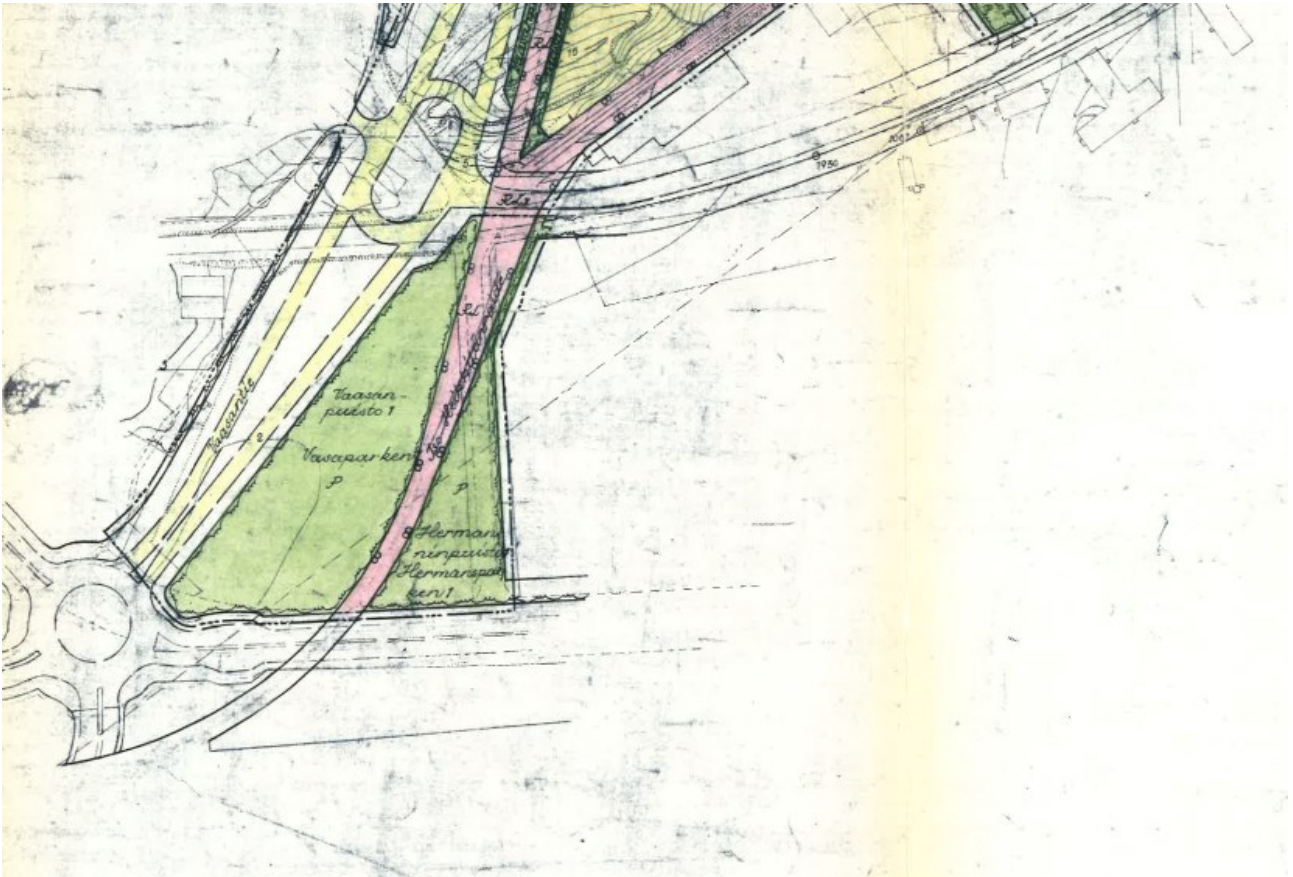
TVK-48 ja TVK-47 tehdas- tai varastokortteli. Tontista, jonka pinta-ala ei saa olla alle 1300 m², saa rakentamiseen käyttää enintään 1/2. Tontille saa rakentaa palonarkoja tehdas- ja varastorakennuksia (P.L 4§ D III B), sekä erillisiä asuinrakennuksia sellaista henkilökuntaa varten, jonka alituinen läsnäolo on liikkeen toiminnalle välttämättömän tarpeellinen, ynnä liikkeelle tarpeellisia toimisto- ja ruokailuhuoneita. Viimeksi mainittujen ja asuinrakennusten on täytettävä vähintään palonaran PL 4 § D I -luokan vaatimukset. Samalla tontilla olevien rakennusten etäisyyden tulee olla vähintään 8 m. Rakennuksen etäisyyden naapuritontin rajasta tulee olla vähintään 6 m, ja on palosolaan, milloin se paloturvallisuuden vuoksi arvioidaan tarpeelliseksi, istutettava lehtipuita. Rakennuksen korkeus saa olla enintään 13 m.

Vaasanpuisto, Hermanninpuisto, Iso-Heikkilänraide, viemäriveden puhdistuslaitos

Poistuvat merkinnät: IX-kaupunginosa

69/1952 kaavassa Vaasanpuiston alue on nimetty viemäriveden puhdistuslaitokseksi. Kartalla näkyy ensimmäistä kertaa tie Vaasantien kohdalla.

77/1955

Kaavatunnus: 77/1955

Diaarinumero: 380/1955

Vahvistuspäivämäärä: 4.6.1956

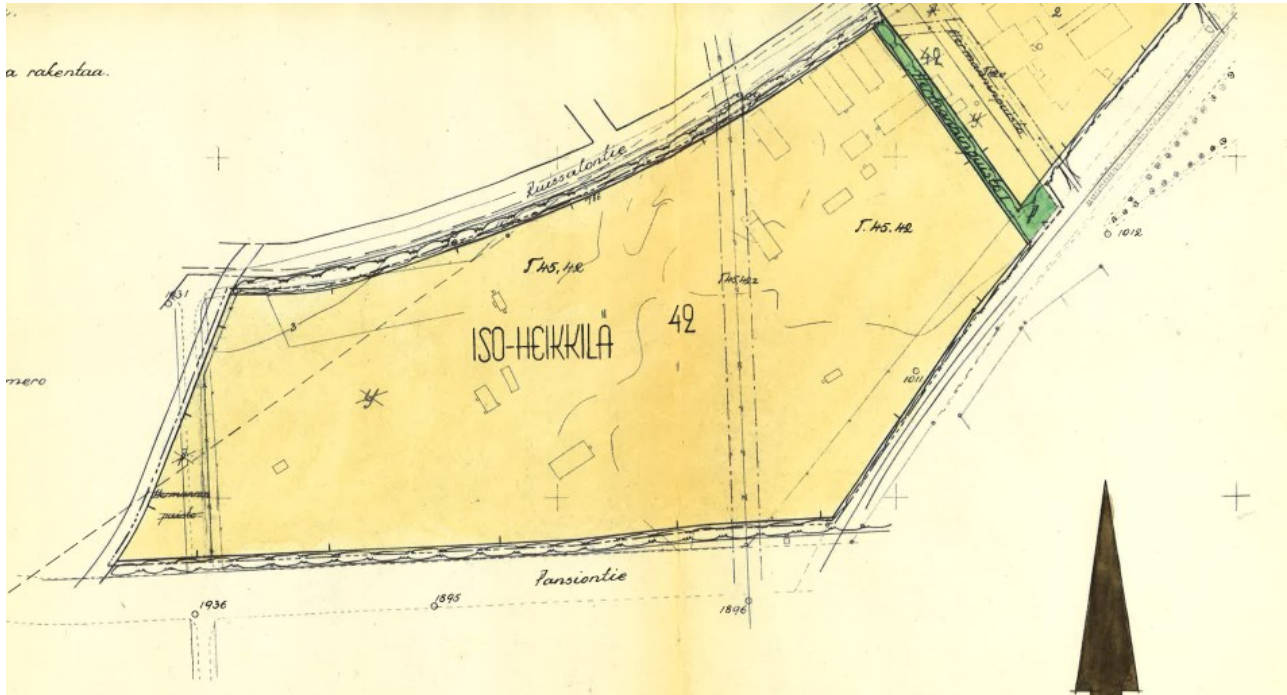
Merkinnät: Vaasanpuisto 1, Hermanninpuisto 1, puistoalue P, liikennealue, jolla saadaan käyttää ainoastaan rautatieliikenteeseen ja siihen liittyviin tarkoituksiin RL, Vaasantie

Merkinnät, jotka eivät vahvistu asemakaavan yhteydessä: Moottoriajoneuvoliikenteelle varattu kadunosa

Poistuvat merkinnät: Rautatieliikennealueen nimi Iso-Heikkilänraide

77/1955 kaavassa näkyy Vaasanpuistoa länsipuolelta sivuavan tien kohdalla ensimmäistä kertaa nimi Vaasantie.

92/1955

Kaavatunnus: 92/1955

Kirjenumero: Lh:n kirje 14.5.1956 N:o 7621

Diaarinumero: 45/1956

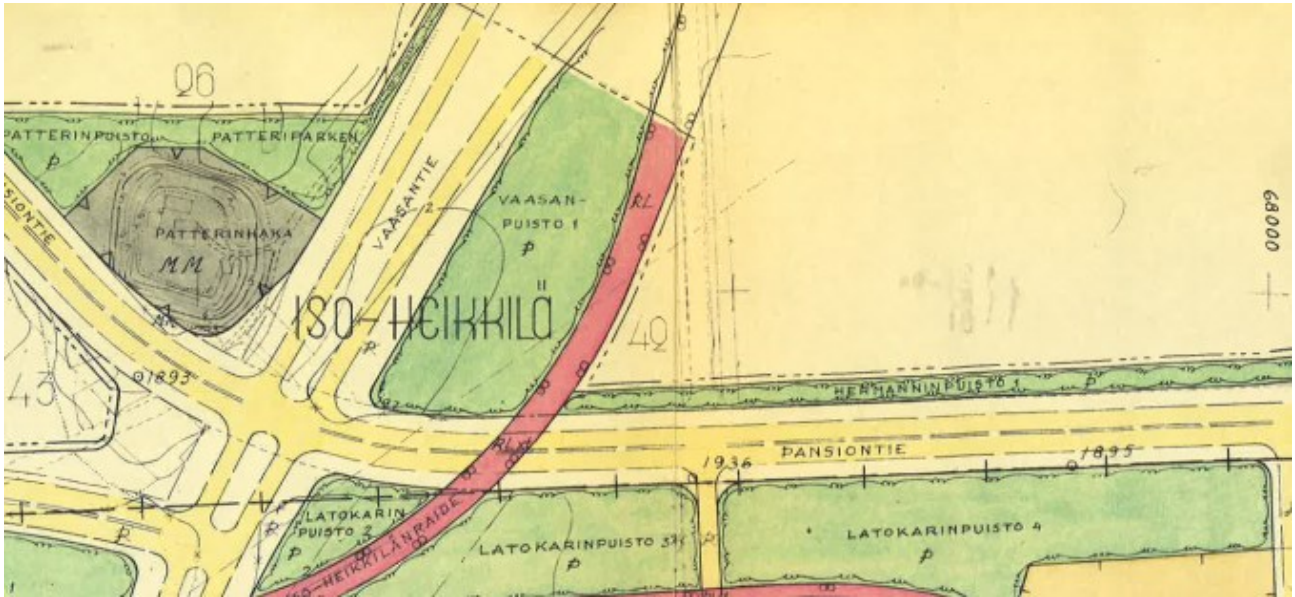
Vahvistuspäivämäärä: 25.6.1956

Merkinnät: T45.42 tontti, jolle saa rakentaa tehdasrakennuksia viemärivereden puhdistuslaitosta varten 14.8.1950 vahvistetun rakennusjärjestyksen 45. § ja 41. § 3. kohdan mukaan. T45.42 z suurjännitejohtoa varten varattava tehdaskorttelinosa, jolle ei saa rakentaa eikä varastoida.

Poistuvat merkinnät: P puistoalue ja puistonimi Hermanninpuisto, Y yleisen rakennuksen kortteli

92/1955 kaavassa Hermanninpuiston merkintä on poistettu ja Vaasanpuistoa laajennettu puistoalueelle korvauksena Turun Saippua Oy:lle luovutetusta maasta koillisosassa tonttia.

67/1957

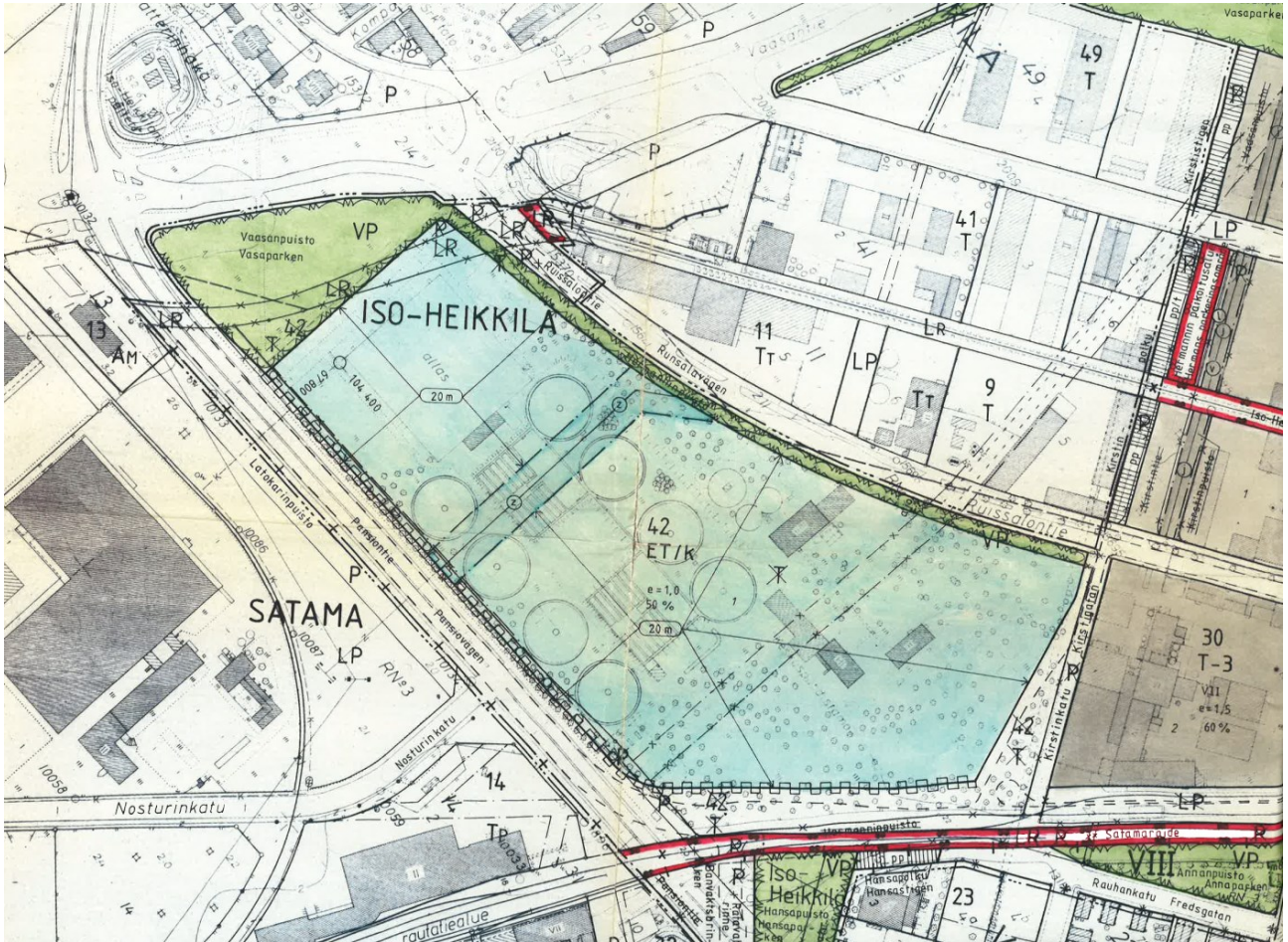
Kaavatunnus: 67/1957

Diaarinumero: 279/1957

Vahvistuspäivämäärä: 20.12.1957

Merkinnät: P puistoalue Vaasanpuisto 1, RL rautatieliikennealue

30/1986

Kaavatunnus: 30/1986 (ajantasa-asemakaava)

Kirjenumero: Kirje n:o 453/1986

Diaarinumero: VI. 66/1986

Vahvistuspäivämäärä: 24.4.1989

Merkinnät: Voimassa olevassa asemakaavassa kortteli on yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialuetta Turun kaupungin tarpeisiin (ET/k). Tonttitehokkuus $e = 1,0$ ja tontista saa käyttää 50 % rakentamiseen. Rakennusten julkisivujen enimmäiskorkeudeksi on määritelty 20 metriä. Alueen keskellä kulkee sähkölinjaa varten varattu alueen osa. Kaavaan kuuluu myös rautatiealuetta. Muut alueet ovat puistoa (VP) tai katualuetta. (Jokitalo, 2021)

Poistuvat merkinnät: T teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue, LR rautatiealue, P puistoalue

30/1986 kaavassa alue on puistoa VP ja yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten korttelialuetta ET/k. Puistoalue Vaasanpuisto on laajennettu entisen rautatiealueen ja Hermanninpuiston alueelle.

Selostus- ja lähetekirjeet

13/1946

Lh:n kirje 16.11.1946 N:o 3407

Kirje N:o 3407 selittää Turun kaupungin Iso-Heikkilän kaupunginosan asemakaavan sekä Pahaniemen kaupunginosan asemakaavanmuutoksen ja -laajennuksen. Ehdotuksen tarkoituksena on Iso-Heikkilän asemakaavoittaminen ja 1940 ja 1942 vahvistettujen asemakaavojen päivittäminen, sillä Iso-Heikkilän alue on liitetty 1944 alusta kaupunkialueeseen ja tulee järjestää asemakaavalla aiemman rakennussuunnitelman sijaan. (Numminen, 1946)

69/1952

Lh:n kirje 10.6.1952 N:o 8223.A

Turun kaupungin Iso-Heikkilän kaupunginosan asemakaavanmuutoksen selitys. Asemakaavanmuutos on laadittu Turun kaupungin aloitteesta liikenteen uudelleenjärjestelemiseksi, asuinalueiden lisäämiseksi ja nykyaikaisen asemakaavoituksen vaatimusten täyttämiseksi. Asemakaavanmuutoksen pääkohtia on pääliikenneväylät ja sisäinen liikenne, vanhat ja uuden asuinalueet, puistot ja muut istutettavat alueet sekä asemakaavamääräykset. (Laisaari, 1953)

92/1955

Lh:n kirje 14.5.1956 N:o 7621

Kirje N:o 7621 selittää Iso-Heikkilän kaupunginosan 30. ja 42. korttelien sekä Hermanninpuiston asemakaavanmuutosta. Korttelin nykyinen voimassa oleva asemakaava on vahvistettu 21.10.1953, tonttijakoja ei laadittu. Muutoksen tarkoituksena on Turun Saippua Oy:n tontin laajentaminen liittämällä siihen tonttiin rajoittuva Hermanninpuisto ja osa viereisestä 42:sta korttelista. Korttelien välille on merkitty 9 m levyinen puistokaista, jolle ehdotetaan edelleen nimeä Hermanninpuisto. Korttelista 42 kortteliin 30 liitetyn alueen korvaukseksi on korttelia 42 laajennettu länteen päin liittämällä siihen n. 3000 m²:n laajuinen liikennealueeseen rajoittuva puistoalue. (Laisaari, 1956)

30/1986

Kirje n:o 453/1986

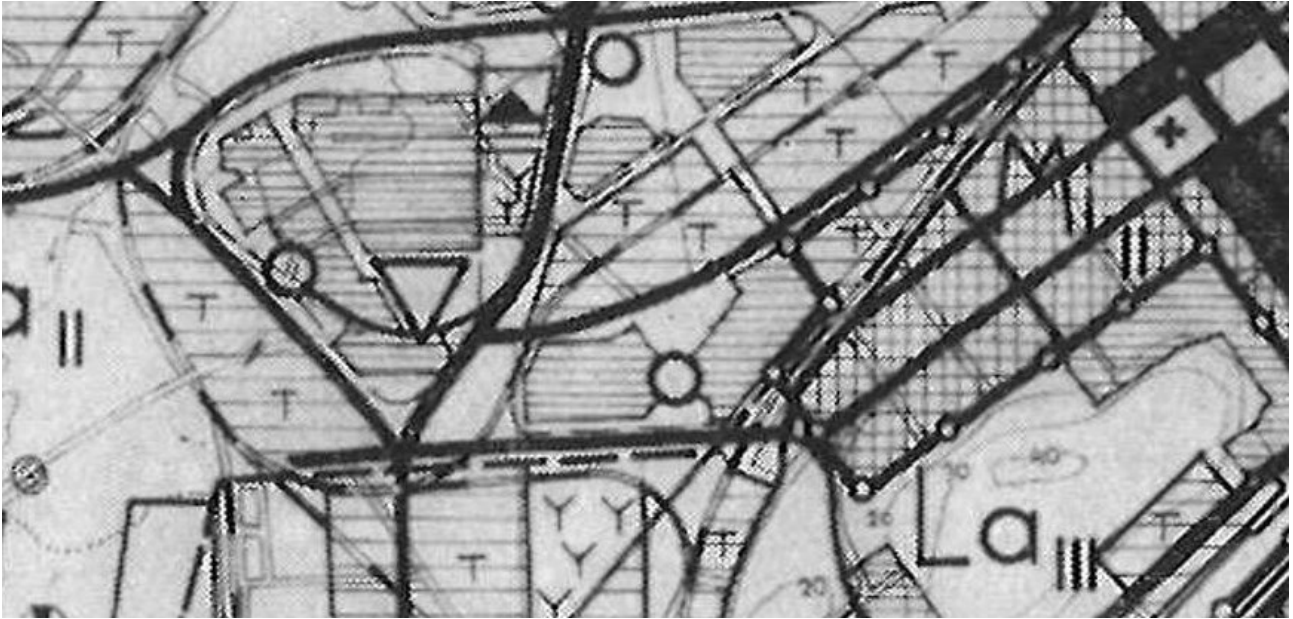
Selostuskirjeessä n:o 453/1986 kuvataan asemakaavanmuutoksen 30/1986 tavoitteita. Asemakaavanmuutoksen tavoitteena on mahdollistaa yleiskaavan ja keskustan liikenteen vaihekaavan liikenne- ja ratkaisujen toteuttaminen sekä samalla uudistaa Iso-Heikkilän teollisuusalueen vanhentunutta asemakaavaa. Kaupungin jätevesien keskuspuhdistamon alueen rajoja on tarkistettu, mistä syystä korttelin 42 pinta-ala pienenee 0,53 ha:lla. Korttelin kaakkoisosasta on jouduttu ottamaan aluetta Pansionkatua ja koillislaidasta Kirstinkaduksi. Eteläreunaan on vastaavasti liitetty osa Hermanninpuistoa ja korttelin länsi- ja luoteisosia tarkistettu nykyään puhdistamon käytössä olevan alueen mukaisiksi. Voimassa olevan asemakaavan vaara-aluevaraus on tarpeettomana poistettu 42:sta korttelista sekä Vaasanpuiston alueelta. Kaavanmuutoksen laatiminen perustuu Turun yleiskaavaan. (Tilus & Wiik, 1987)

Nimipäätös Pansiontiestä Tukholmankaduksi

Nimipäätöksellä N5/2015 Vaasanpuiston kaakkoiskulmassa sijaitsevan Pansiontien alkupään nimi välillä Ratapihankatu – Ratavahdinrinteen risteys muutettiin Tukholmankaduksi 9.3.2015.

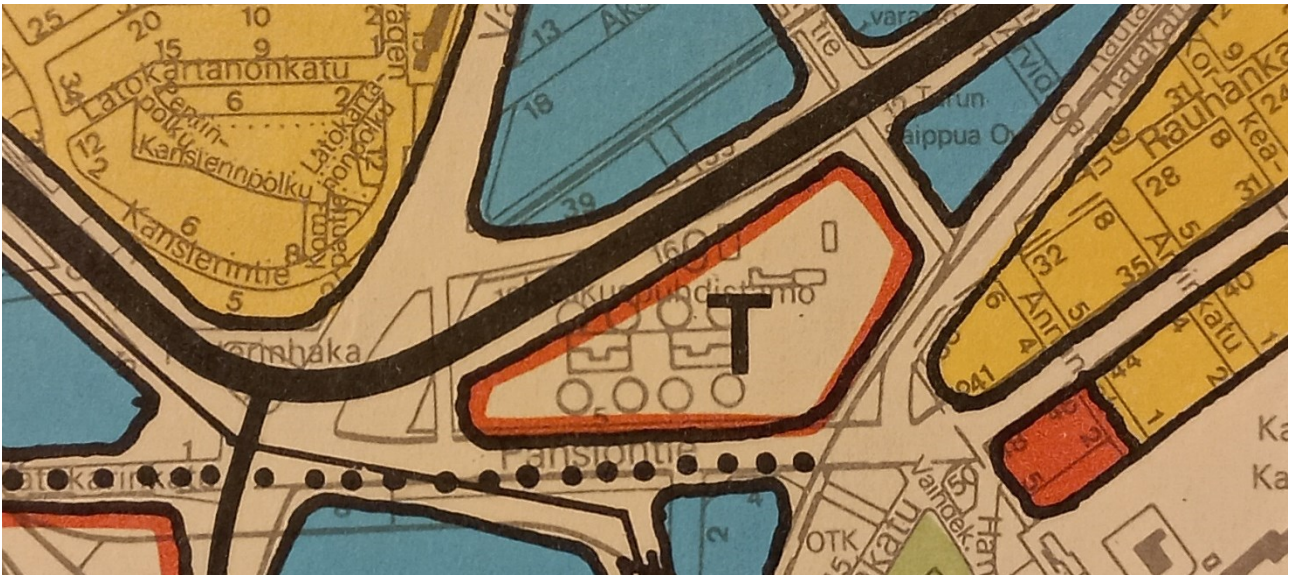
Myöhemmin 12.12.2017 hyväksytyllä Herttuankulman asemakaavalla 27/2013 muutettiin myös Vaasanpuiston eteläpuolella sijaitsevan Ratavahdinrinteen ja Juhana Herttuan puistokadun välinen osuus Pansiontiestä Tukholmankaduksi.

1952 yleiskaava ja kaupungin kehittämisohjelma

Olavi Laisaaren yleiskaavaehdotuksessa 1952 Vaasanpuiston alueella on merkintä asumasolun keskus, jonka itä- ja länsipuoleiset alueet on merkitty ulommat asuntoalueet-merkinnällä. Aluetta rajaavat kadut Vaasantie, Pansiontie, Tukholmankatu, Ruissalontie sekä Kirstinkatu on merkitty tärkeimmät tiet-viivalla. Lisäksi tontin läpi kulkee rautatie. Keskustan asumakunnan raja sivuaa aluetta sen itäpäädyssä.

1976 yleiskaava

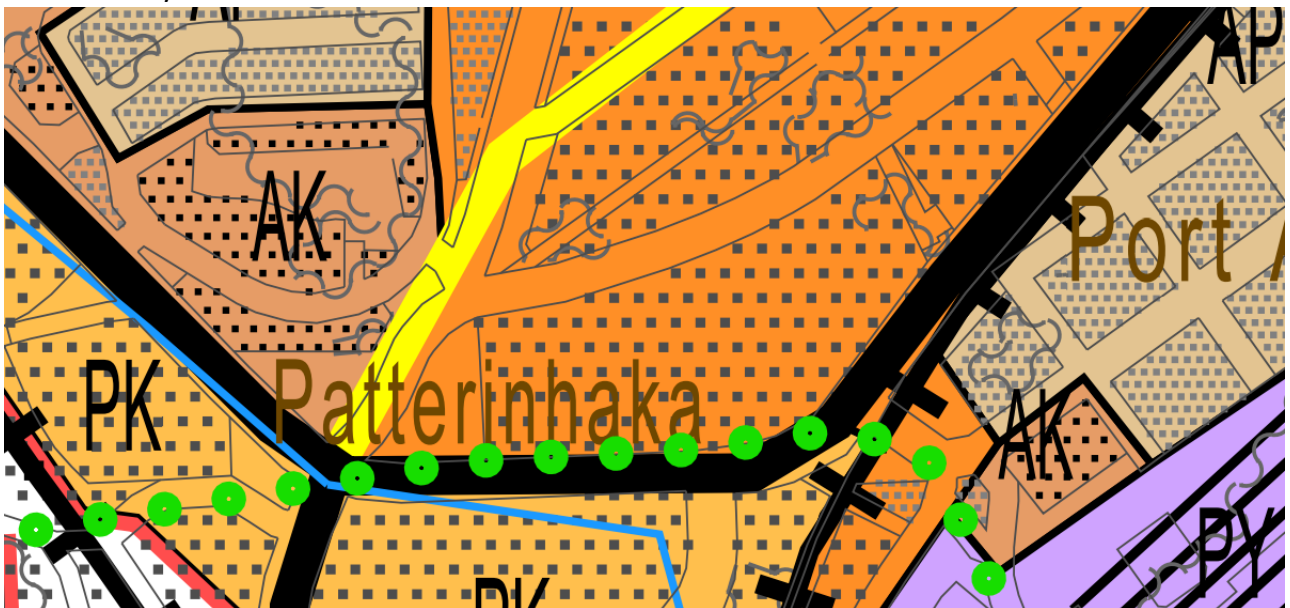
Olli Kivisen yleiskaava 1976:ssa Vaasanpuiston alue on merkitty T-alueeksi: Teknisen huollon alueeksi. Aluetta sivuaa pohjoispuolella I luokan päätie tai -katu. Alueen eteläpuolelta sivuaa ulkoilureitti. Aluetta ympäröi teollisuusalueita sekä asuintoimintojen alueita, joilla aluetehokkuus on 0,2-0,4 ja 0,4-0,6.

2010 yleiskaavan tarkistus

Yleiskaavan tarkistus 2010:ssä Vaasanpuiston alue on merkitty P-alueeksi: Palvelujen ja hallinnon alueeksi. Tarkistus ei ole oikeusvaikutteinen.

2020 Turun yleiskaava

Turun yleiskaavassa 2020 Vaasanpuiston alue on merkitty PAK-alueeksi: Työpaikkojen ja asumisen alueeksi. Aluetta sivuaa päätie Tukholmankatu. Alueen eteläpuolta sivuaa pääviheryhteys. Alueen länsipuolta sivuaa joukkoliikennepainotteinen katu Vaasantie.

Linnakaupungin osayleiskaava

Alueella on voimassa Linnakaupungin osayleiskaava. Siinä Tukholmankadun varren keskustan puoleinen pää on merkitty PAK-2-alueeksi: Työpaikkojen, palvelujen ja asumisen alueeksi, jolle saa sijoittaa enintään 8-kerroksisia toimisto-, liike- ja asuinrakennuksia sekä pienimuotoista teollisuustoimintaa, joka ei häiritse ympäristöä. Ratavahdinrinteen linjasta länteen päin Tukholmankadun (ent. Pansiontie) varsi on P-alue: Palvelujen ja hallinnon alue, jolla rakennusten korkeudessa tulee kiinnittää erityistä huomiota Turun linnan aseman säilymiseen kaupunkikuvassa. Alueen pääosa on AK-3-alue: Kerrostalovaaltainen asuntoalue, jolle saa sijoittaa enintään 11-kerroksisia asuin- ja liikerakennuksia sekä päiväkoteja, vanhusten palvelurakennuksia ja majoitusta palvelevia rakennuksia.

Kaavamuutosalueen länsireuna on virkistysaluetta (V). Vieressä oleva, Tukholmankadulta Ruissalontielle ulottuva alue on merkinnältään PAK-1: Työpaikkojen, palvelujen ja asumisen alue, jolle saa sijoittaa enintään 35-kerroksisia asuin- ja liikerakennuksia. Muiden rakennusten kerrosluku ei saa ylittää kuutta kerrosta. Huomioitavaa on pikaraitiotien/runkobussilinjan toteuttamismahdollisuus. Kaavamuutosalueen itäreunassa on Tukholmankadun ja Ruissalontien välillä kapea virkistysalue. Osayleiskaavassa on esitetty kevyen liikenteen pääreitit Tukholmankadun varteen sekä alueen poikki Ratavahdinrinteen linjassa, Kolmen Katariinan bulevardin linjassa ja molempien virkistysalueiden kautta. (Jokitalo, 2021)

2029 yleiskaavan ehdotus

Valmistelussa olevassa Yleiskaava 2029 ehdotuksessa alue on pääosin keskustatoimintojen aluetta C. Alueen pääasiallisia toimintoja ovat keskustamainen asuminen, julkiset ja yksityiset palvelut, hallinto ja keskustaan soveltuvat ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomat työpaikkatoiminnot. Maanvaraista pihaa tulee säilyttää tonteilla, joilla sellaista vielä on. Vähintään 20 % näiden tonttien pinta-alasta on suositeltavaa jättää rakentamattomaksi piha-alueeksi.

Alueen itä- ja länsipää ovat virkistysaluetta V. Alueelle voidaan yksityiskohtaisemman suunnitelman pohjalta toteuttaa virkistystä palvelevia rakenteita. Alueelle ei saa rakentaa urheiluhalleja. Alueelle ei saa rakentaa uusia rakennuksia. Lounaiskulman kautta kulkee maakuntakaavassakin osoitettu ulkoilureitti. Alueen eteläreunassa pyöräilyn pääverkostoon kuuluva reitti ylittää Tukholmankadun Ratavahdinrinteen kohdalla. Alueen länsiosassa alueen poikki menevät pyöräilyn pääverkosto ja joukkoliikenteen laatukäytävä.

Kaava-alueen itäosa on hulevesitulvavaara-aluetta. Alueella on todettu harvinaisen sateen aiheuttama tulvavaara, joka on huomioitava jatkosuunnittelussa. (Jokitalo, 2021)

Yleiskaavan selostukset ja suunnitelmajulkaisut

Maisema

Turun yleiskaava ja kaupungin kehittämisohjelman 1952 mukaan ennen sotia ei merkittävästi puututtu rakennustoimintaan, vaan uusia rakennuksia syntyi pääosin yksityisten rakennusyrittäjien toimesta. Sotien jälkeen kuntien ja valtion rooli on kasvanut ja uutta rakennettaessa on otettava huomioon, että uusi täydentää sopivalla tavalla vanhaa ympäristöä. (Laisaari, 1952, s. 107) Kehittämisohjelmassa on kehitetty termistö ja kaava maiseman ja alueiden kehittämiseen. Asumasolu on pienin itsenäinen asemakaavayksikkö (n. 1000 henkeä), asumalähiö on asumisolujen yhdistelmä ja asumakunta asumalähiöiden yhdistelmä. (Laisaari, 1952, s. 102–106)

Turun yleiskaava 1976 kertoo Varsinais-Suomen aluerakenteelle olevan tyypillistä runsas kunta- ja paikalliskeskusten esiintyminen ja voimakkaampien keskusten puute. Kaupunkiseudun rakennetut alueet muodostavat Naantalista Kaarinaan nauhamaisen vyöhykkeen, jonka painopiste on Turun ruutukaava-alueella. (Kivinen, 1976, s. 22) Tavoitteena on luonnonmaiseman keskeisten tekijöiden jatkuvuus myös tulevan kaupunkikuvan muodostajina (Kivinen, 1976, s. 37).

Turun yleiskaava 2010 selostuksen mukaan jo rakennettu ympäristö on suunnittelun lähtökohta. Tiiviisti rakennettu kaupunkialue on suppea, ja jonka eteläpuolella sijaitsevat saaristo- ja vesialueet ja pohjoisessa maaseutumaiset alueet. Uusien maankäyttöratkaisujen on sopeuduttava olevaan kaupunkirakenteeseen ja maisemakuvaan. Tavoitteena on sellaisien kohteiden säilyttäminen, jotka ovat miljööni ja maiseman kannalta arvokkaita. (Turun yleiskaava 2010, 1995, s. 5-6, 30)

Turun yleiskaava 2020 selostuksessa todetaan kaupunkikuvan säilyneen sotiin asti yhtenäisenä tiiviisti rakennettuna keskuksena, saaristomaisemana ja teollisuus- ja telakka-alueina. Sotien jälkeen rakentamispaine ja vanhentunut rakennusjärjestys ovat hajottaneet yhtenäistä kaupunkikuvaa ja luoneet sille keskeneräisyyden leiman. (Turun yleiskaava 2020, 2000, s. 11)

Linnakaupungin osayleiskaavan tavoitteena on kulttuurihistoria-, maisema- ja luontoarvojen vaaliminen suunnittelussa. Maisema- ja kaupunkikuvan tavoitteina monipuolisen rakennetun ympäristön rikastuttaminen pienillä ja keskikokoisilla puistoilla ja aukioilla, jotka muodostavat yhtenäisen verkoston jalankulkijoille ja pyöräilijöille. Tavoitteena on katutilan istutus puilla ja pensaille, vesielementit sekä väreiltään että pinnoiltaan miellyttävät kevyen liikenteen väylät ja aukiot. Suunnittelualueen pohjoisosissa on nähtävissä lounaisrannikolle tyypillinen maisemakuva: kalliomäet ja savikot. Kalliomäet ovat säilyneet pääosin metsäisinä, mutta laaksojen pellot ovat väistyneet rakentamisen tieltä. (Druey ym., 2008)

Liikenne

Turun yleiskaava ja kaupungin kehittämisohjelman 1952 mukaan liikennejärjestelyillä ja erityisesti jalankululla on suuri taloudellinen merkitys. Tavoitteena uudessa asemakaavatyypissä on keskittää jalankulku asumislähiön, -solun tai suuren korttelin sisään, ja auto- ja tavaraliikenne ulkopuolelle. Myös polkupyöräliikenteen merkitys tunnustetaan kasvavana tarpeena, sillä Turussa ei ole vielä yhtään kunnollista pyörätietä. Uusi ehdotettu polkupyörätie sivuaa Vaasanpuistoa. Autoluvun henkilöä kohden arvioidaan kaksinkertaistuvan 20 vuodessa ja autoliikenteen kuusinkertaistuvan sukupolven aikana. Satama- ja rautatieliikenne ovat muutoksessa. Rautatieliikenne suunnitellaan katkaistavaksi Iso-Heikkilän ja IX-kaupunginosan väliltä, jolloin uusi rata lähtee Iso-Heikkilän pohjoispuolelta. (Laisaari, 1952, s. 61-73)

Turun yleiskaava 1976 tavoittelee liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta väyläkohtaisilla järjestelyillä. Ajoneuvoliikenteen kasvaessa on huomioitava kevyt liikenne. Yleiskaava huomioi myös valtakunnalliset ja kansainväliset yhteydet. (Kivinen, 1976, s. 39)

Turun yleiskaava 2010 selostuksen mukaan tavoitteena on liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden lisääminen. Turku on merkittävä maa- ja vesiliikenteen solmukohta. Helsingintien uusi linjaus tulee ohjaamaan keskustan läpikulkuliikennettä Pansiontie-Ratapihankatu-Sorsankatu jaksolle. Myös raideliikenteen mahdollisuuksia kaupunkiseudun joukkoliikennemuotona on tutkittu. (Turun yleiskaava 2010, 1995, s. 6, 40–41)

Turun yleiskaava 2020 selostuksen tavoitteena on parantaa liikenneyhteyksiä asettamalla kevyt ja joukkoliikenne etusijalle. Vaasanpuiston eteläpuolella kulkee pääkatu. (Turun yleiskaava 2020, 2000, s. 14, 15)

Linnakaupungin osayleiskaavan liikenneselvityksessä Pansiontie on merkitty pääväyläksi, joka jakaa Iso-Heikkilän ja sataman kahteen osaan. Kokoojakatuja ovat Vaasanpuistoa sivuavat Vaasantie ja Ruissalontie. Liikenneselvityksen tavoitteeksi mainitaan kehitys kaupunginosaksi, jossa auton omistaminen tai päivittäinen käyttö ei ole välttämätöntä. Alueella on myös potentiaalia joukkoliikenne- ja pyöräilykaupunginosaksi. (Mäkinen, 2008)

Luonto

Turun yleiskaava ja kaupungin kehittämisohjelmassa 1952 arvioidaan, että kaupungin puisto- ja virkistystarve on hyvin suuri. Kaupungissa tarvitaan lepoa ja virkistystä varten pieniä ja suuria puistoja. Suuret puistot toimivat luonnonpuistoina, jotka pääasiassa pidetään luonnontilassa. (Laisaari, 1952, s. 124) Lisäksi selvityksessä todetaan maatalousalueiden olevan tärkeitä kaupunkilaisten työpaikkoja, mistä syystä maataloudelle tulee varata halpaa maata ja tehokkaat maatalousalueet. (Laisaari, 1952, s. 79)

Turun yleiskaava 1976 mukaan Turun luonto on monipuolinen vaihtelevista pinnanmuodoista, rannikkosijainnista ja runsaasta kasvustosta johtuen. Kaupungissa on sekä laaksoja että mäkimaita. (Kivinen, 1976, s. 24) Yleiskaavan tavoitteena on yhtenäinen viherverkko, joka mahdollistaa erilaatuisen ulkoilun ja virkistymisen (Kivinen, 1976, s. 38).

Turun yleiskaava 2010 selostuksen tavoitteena on ympäristönsuojelun kehittäminen, virkistysalueiden riittävyys ja saavutettavuus. Turun luonto on monipuolista, viheralueiden verkon rungon muodostaa Ruissalo saari, Aurajoen vihermaisema ja Maarian altaan ympäristö. (Turun yleiskaava 2010, 1995, s. 6, 30)

Turun yleiskaava 2020 selostus toteaa Turussa olevan rikasta luonnonympäristöä kaupungissa. Tavoitteena on säilyttävä kehittäminen, jonka mukaan säilytetään arvokkaaksi luokiteltu luonnonympäristö ja suunnitellaan uutta kaupungin identiteettiä ja kaupunkikuvaa huomioiden. Suunnitelmassa säilytetään vehreys osana kaupunkikuvaa ja kehitetään olevaa viherverkkoa. (Turun yleiskaava 2020, 2000, s. 11, 14, 15)

Linnakaupungin osayleiskaavan luontoselvityksessä mainitaan inventoitu perinnemaisema-alue Patterihaan keto, joka tulisi huomioida luo-kohteena. Patterihaan keto sijaitsee Vaasanpuiston suunnittelualueen pohjoispuolella Vaasantien ja Ruissalontien risteyskulmassa. (Karhu, 2008)

Yleiskaava 2029 ehdotuksen kartassa 7 Viherympäristö, maisema ja muinaisjäännökset Patterinhaan keto (1-63) ja juurilasisiiven esiintymisalue (3-9) on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi, jolla luonnonarvoja heikentävät toimenpiteet ovat alueella kiellettyjä. (Panschin, 2021)

Kulttuurihistoria

Turun yleiskaava 1976 mukaan Turun kaupungilla on kulttuuri- ja hallintokaupungin ominaispiirteet ajalta, jolloin se oli maan pääkaupunki (Kivinen, 1976, s. 22). Huomioitavaa on siis maan vanhin kaupunkiperinne (Kivinen, 1976, s. 37).

Turun yleiskaava 2010 selostuksessa mainitaan Turun vanha kaupunkiperinne, jonka tulee kuvastua myös kaupungin kehityksessä. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoria näkyy Turun kaupunkikuvassa sekä yksittäisissä rakennuksissa, että vanhoissa ympäristökokonaisuuksissa. Uudisrakentaminen ja suojelu ovat aiheuttaneet keskustan kaupunkikuvalla keskeneräisyyden leiman. (Turun yleiskaava 2010, 1995, s. 5, 22)

Turun yleiskaava 2020 selostus toteaa Turussa olevan kulttuurihistoriallisesti rikasta ja kansallisesti arvokasta kaupunkiympäristöä. Tavoitteena on säilyttää luonnon ja kulttuuriympäristön tunnuskuvaallinen identiteetti. (Turun yleiskaava 2020, 2000, s. 11, 14)

Turun maakuntamuseo on lausunut Linnakaupungin osayleiskaava-alueen kulttuurihistoriallisista arvoista, jotka Patterihaan alueella muodostuvat varhaisista erityistoiminnoista, Turun yliopiston aikana syntyneistä elementeistä, aluerakentamisesta ja välittömästi radan tuntumaan syntyneestä teollisuudesta ja rautatierakennuksista. (Kostet & Kurri, 2008)

Ylemmän tason kaavat

Maakuntakaava

Ylimmällä kaavatasolla eli maakuntakaavassa alue on taajamatoimintojen aluetta A. Alueen lounaiskulman kautta kulkee ulkoilureitti, jonka lopullinen sijainti tulee osoittaa tarkemmassa maankäytön suunnittelussa. Tukholmankatu/Pansiontie on maakuntakaavassa kaksiajoratainen pääkatu/yhdystie. (Jokitalo, 2021)

Maisemahistoriallinen rakenne

Iso-Heikkilä on turkulaistunut Sydän-Maarian kylä. Keskiajalla ja 1500-luvun alussa Iso-Heikkilän kartanoa kutsuttiin Turun linnan latokartanoksi, ja Iso-Heikkilän nimi vakiintui käyttöön vasta 1600-luvulla. Nykyinen Iso-Heikkilän kaupunginosa noudattelee edelleen osin vanhoja kylärajoja, mutta on kooltaan pienempi. (Kostet & Kupila, 2021, s. 130) Osa Iso-Heikkilän peltomaista liitettiin 1828 asemakaavan myötä Turkuun, mutta pääosa jäi Maariaan. Ennen Suomen itsenäistymistä alueella ei tapahtunut Iso-Heikkilän Virkatalon peltomaiden viljelyn ohella merkittäviä muutoksia. Kun rautatie 1870-luvulla vedettiin Kakolanmäen takaa ruutukaava-alueen leikaten, jäivät radantakaiset IX ja X kaupunginosat satama- ja varastoalueiksi. (Kostet & Kurri, 2008) Kuten Karta öfver Åbo stad vuodelta 1901 osoittaa, alue oli tuolloin vielä rakentamatonta (Hindersson, 1901).

Vuonna 1919 valtioneuvosto luovutti Turun Suomalaiselle Yliopistoseuralle Iso-Heikkilän kartanosta Kotipalstan ja Kuninkojan palstan (70 ha) ikuisella hallintaoikeudella. Yliopistoseuralle siirtyi samalla virkatalo sekä seitsemän kasarmirakennusta ja yksi kasarmitali. Alueelle tilattiin Jungin asemakaavasuunnitelma, jossa yliopiston päärakennus sijoitettaisiin alueelle. Jungin diagonaalikatusuunnitelma olisi toteutuessaan muuttanut alueen maisemaa merkittävästi Turun uudeksi metropoliksi. 1920-luvulla Iso-Heikkilässä aloittivat kuitenkin vain vanhassa kasarmitalirakennuksessa yliopiston kemian laboratorio, yliopistollinen kasvitieteellinen puutarha sekä observatorio. (Kostet & Kupila, 2021, s. 132; Kostet & Kurri, 2008)

1900-luvun alkuvuosikymmenillä Vaasanpuiston alueella oli Turun ja Maarian köyhäinlaitokuntien viljelypalstoja, joissa viljeltiin perunaa ja keittiökasveja (kuva 1). Alue oli toiminut myös joiltain osin kaatopaikkana. Vuonna 1934 alueella sijaitsi myös väliaikainen urheilukenttä. (Raula, 1999, s. 33; Turun Sanomat, 1934-1937, 1939) Vuonna 1944 Maarian alueliitoksissa Iso-Heikkilä liitettiin osaksi Turkuu. Sodan jälkeen vuonna 1945 kaupunki osti maa-alueet yliopistolta lukuun ottamatta kartanon pihapiiriä, kasvitieteellisen puutarhan aluetta sekä tähtitornin tonttia, jotka nekin siirtyivät myöhemmin vuonna 1954 kaupungin omistukseen. (Kostet & Kupila, 2021, s. 132)

Vuosien 1942–1944 aikana kaupunki antoi Vaasanpuiston alueen saksalaisten sotilaiden kauttakulkuleirille, jolloin peltomaisema rakennettiin parakkikyläksi (kuva 2). Saksalaisten lähdettyä parakkikylä siirtyi Suomen puolustusvoimien käyttöön ja vielä asuinkäyttöön ennen lopullista purkamista vuonna 1960. (Raula, 1999, luku 4.1) Vuonna 1964 alkoi jätevedenpuhdistamon rakentaminen, mikä muokkasi maisemaa jälleen, tällä kertaa teolliseen suuntaan (Kupila, 2017).

Muhenan ja hedelmälliseen multaun kynnetään kapeita vakoja, joihin siemenperunat heti siroittelään.

Kuva 1 Kaupunkilaisia kyntötoissa vuonna 1939. Kuva: Turun Sanomat

Kuva 2 Parakkikylä Vaasanpuistossa 1950. Kuva: Sori Kalevi

Alueen maisemahistoriallinen rakentuminen kartoissa

1808 Tillberg

Tillbergin kartta vuodelta 1808 osoittaa Turun kaupunkirakenteen ja maankäytön ennen paloa. Kaupunkirakenne ei vielä ulotu Vaasanpuistoon.

1837 Gylden

Gyldenin kartta vuodelta 1837. Kartassa Vaasanpuisto on osa kaupunginosaa K Fiskarhamnen ja H Södra Stasd.

1845 pitäjänkartta

Pitäjänskartta Maaria vuodelta 1845. Todellisuudessa ruutukaava-alue ei rakentunut Vaasanpuistoon asti.

1881 senaatinkartta

Senaatinkartta vuodelta 1881: Turun ja Porin lääniä, Maskun ja Piikkiön kihlakuntaa. Kartta osoittaa rakentamattoman peltomaisemahistorian Iso-Heikkilän alueella. Kartalla näkyy myös oja, joka kulkee Vaasanpuiston alueen kautta.

1890 lääninkartta

Lääninkartta vuodelta 1890. Piirtänyt E. Nummelin. Kartassa näkyy lounaisrannikolle tyypillinen maisemakuva eli metsäiset kalliomäet.

1901 Hindersson

Hinderssonin kartta vuodelta 1901. Kartassa näkyy radan molemmin puolin rakentamattomat tontit, jotka myöhemmin osoitettiin varasto- ja teollisuusrakennuksiksi.

1907–1908 kihlakunnan kartta

Maskun kihlakunnan kartta: Turun ja Porin lääniä. Tehty Maanmittauksen ylihallituksessa v. 1907-1908. Vaasanpuiston alueella on ruutukaavan lisäksi peltoa, kangasta ja niittyä.

Rakennushistoria

Vaasanpuiston alueen rakennuskannalla on kolme selkeää vaihetta: parakkikylä, toiminnassa oleva jätevedenpuhdistamo ja puhdistamotoiminnan päätyttyä tyhjentyneiden rakennusten vuokraus. Alueen rakennuskannan kehitys on selkeästi hahmotettavissa ilmakuvissa.

Parakkikylä 1942–1960

Entinen perunamaa otettiin vuonna 1942 saksalaisten sotilaiden kauttakulkuleirikäyttöön. Kauttakulkuleirin muodostamiseen annettiin kaupunginhallituksen päätöksellä vapaat kädet, sillä sen kokoa ei määritelty eikä vuokrakorvausta sovittu. Parakkien rakentaminen aloitettiin Saippuatehtaan puoleisesta päädyistä kesällä 1942 ja maaliskuussa 1943 alueella oli 55 valmista parakkia (kuva 3). Kaiken kaikkiaan alueella oli noin 70 rakennelmaa: miehistöparakkeja 4000 sotilaan majoittamiseen, kantahenkilökunnan toimisto-, asuin- ja saniteettiparakit, ruokailu-, peseytymis-, varastotiloja, yhdistetty parturi- ja kirjastoparakki, kanttiini-, kenttäposti- ja autotalliparakit, varuskuntasairaala, täpuhdistuslaitokset eli neljä desinfektiosuunaa ja sinihappokammiot. Kiinteät jätteet saksalaiset polttivat tai hautasivat luultavasti alueen sataman puoleiseen pätyyn. Alueen maaperä oli rakentamiselle epäedullista pehmeää vesijättömaata, mikä näkyi jo syksyllä 1944 parakeissa vääntyminä ja painaumuina (kuva 4). (Raula, 1999, luku 4.1-4.2; Raula, 2003, luku 2.1.3.)

Kuva 3 Pikku-Berlini. Kuva: Turun museokeskus

Kuva 4 Parakki n:o 106 Pikku-Berlinissä. Kuva: Rusko Reuna / Turun museokeskus

Pelkästään saksalaisten käytössä alue oli lopulta syyskuuhun 1944, jonka jälkeen sataman puoleinen pääty luovutettiin suomalaisten käyttöön. Sodan loppuvaiheessa suomalaiset ja saksalaiset asuivat alueella naapureina: Suomen puolustusvoimat vuokrasi Saksan armeijalta jalkaväen koulutuskeskuksen perustamiseksi kaikki käyttämättömät parakit. Molemmilla joukoilla oli omat kulkuportit alueelle. Saksalaiset poistuivat parakkikylästä lopullisesti viimeistään 3.9.1944. Tämän jälkeen parakkikylä siirtyi Suomen puolustusvoimien käyttöön jalkaväen koulutuskeskukseksi, ja saman vuoden lopussa alue jaettiin Turun laivastoaseman, kenttätukikentän 2:n ja Turun rannikkotukikentän kesken. Parakkikylää käytettiin varuskunta-alueena 1950-luvun alkupuolelle asti. (Raula, 1999, s. 113, 115, 119)

Vuonna 1953 parakit siirtyivät Turun kaupungin omistukseen. Seuraavana vuonna maistraatti myönsi luvan parakkien käyttämiseen väliaikaiseen asumistarkoitukseen. Suuresta asuntopulasta johtuen huonokuntoisia parakkikylän rakennuksia käytettiin 1950-luvulla myös asumiseen (kuva 5). Parakit olivat kunnostuksesta huolimatta kylmiä, vetoisia ja puutteellisia. Parakkikylä purettiin 1950-luvulla ja viimeinen rakennus vuonna 1960 (kuva 6). (Raula, 1999, s. 119-120)

Kuva 5 Tammikuu 1956 parakkikylässä. Kuva: TS-arkisto

Kuva 6 Parakkikylän purkaminen. Kuva: TS-arkisto

Liite 6 Parakkikylä "Pikku-Berliini" syksyllä 1944

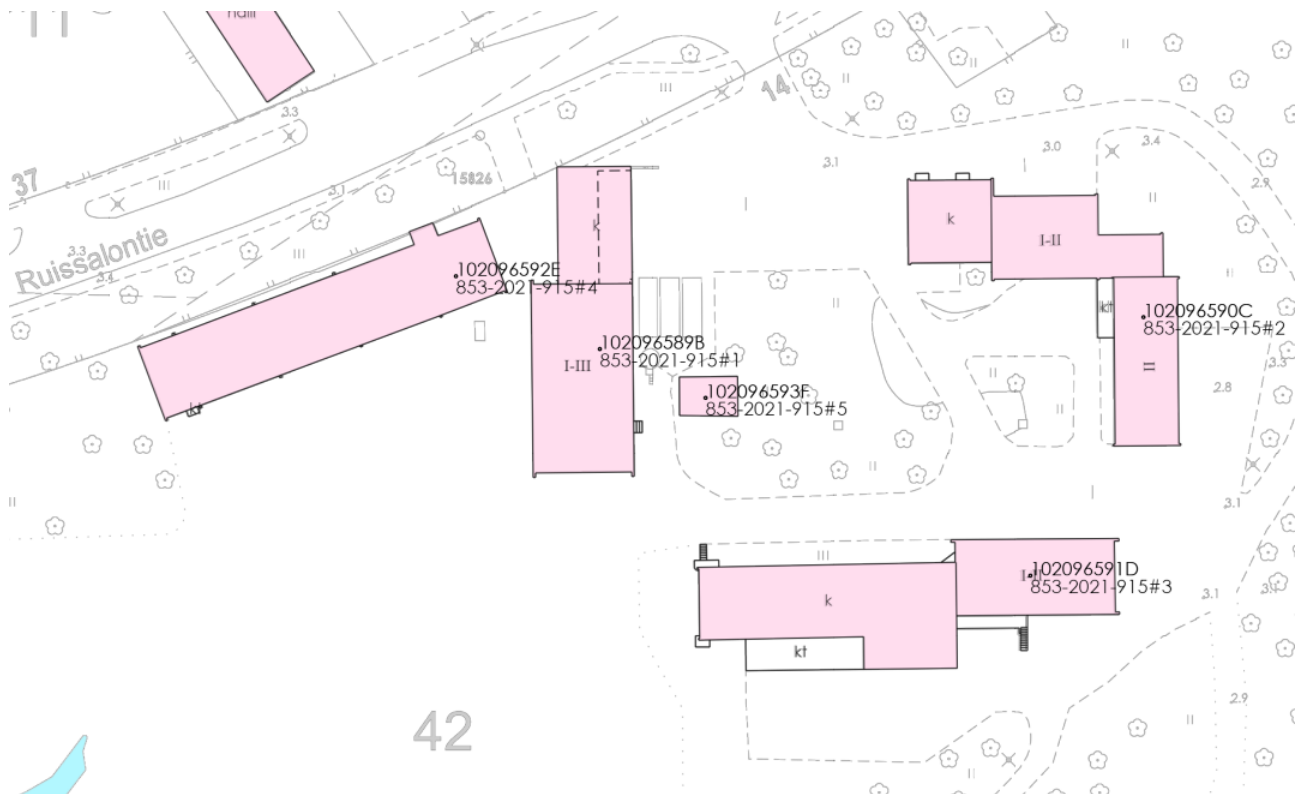
Kuva 7 Parakkikylän asemapiirustus. Kuva: Puolustusministeriön kiinteistöosasto

Jätevedenpuhdistamo 1966–2008

Jätevedenpuhdistamon alueella on tehty vuonna 2017 rakennusinventointi osana Turun täydennysinventointia. Jätevedenpuhdistamon rakentaminen alkoi vuonna 1964 ja se valmistui 1966 (kuva 8). Alueelle valmistui uusi puoli vuonna 1978. Inventoinnin mukaan vuodesta 1968 joulukuuhun 2008 alueella toimineella jätevedenpuhdistuslaitoksella oli käytössä toimistorakennus, tuotanto/varastorakennus, lietteenkuivaamo, varastohalli, 8 pyöreää allasta ja 4 neliönmuotoista allasta. (Kupila, 2017)

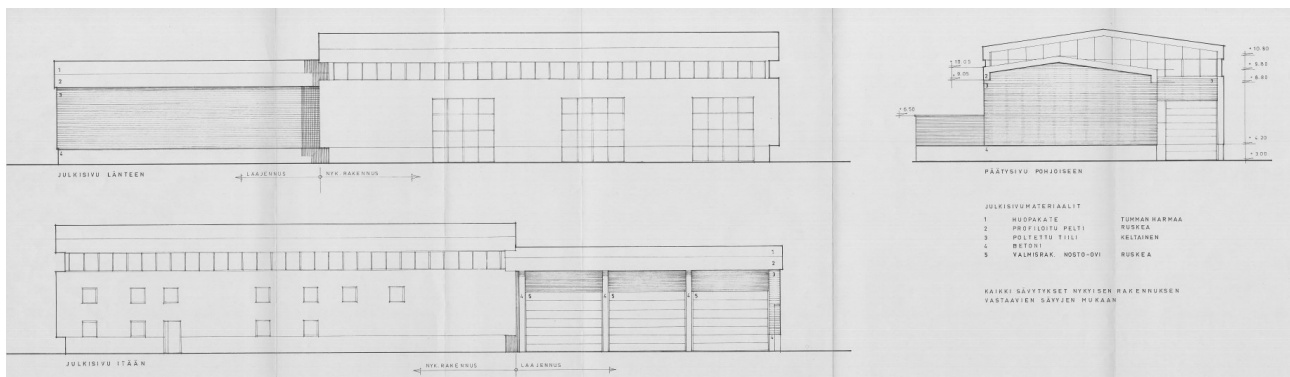

Kuva 8 Jätevedenpuhdistamon rakentaminen vuonna 1965. Kuva: Turun museokeskus

Kuva 9 Ote kantakartasta, joka osoittaa jätevedenpuhdistamon rakennusten sijoittuminen tontilla. Kuva: Trimble Cloud

Rakennustunnus: 102096589B

Kuva 10 Kuivaamorakennuksen laajennuksen pääpiirustukset. Kuva: Oy Vesi-Hydro AB

Kuva 11 Rakennusnumero 1 Kuva: Rakennusvalvonta

Rakennusnumero: 1

Käyttötarkoitus: 1110 Vedenotto-, vedenpuhdistus- ja vedenjakelurakennukset (2018), 613 Yhdyskuntatekniikan rakennukset (1994)

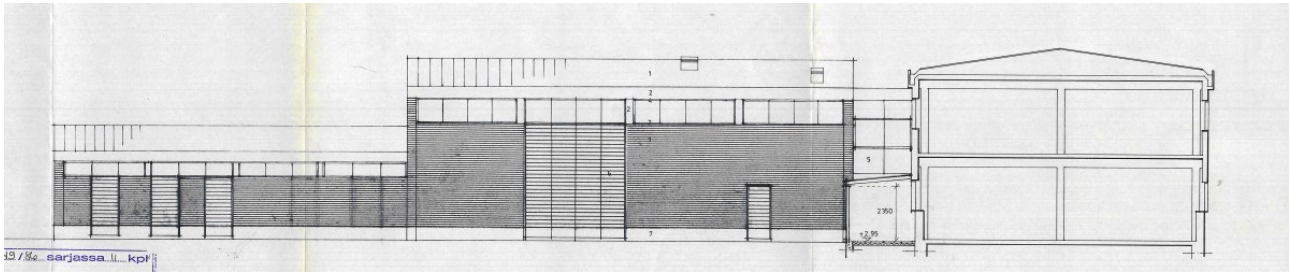
Valmistunut: 1.1.1966

Kerrosuku: 1-3

Lietteen kuivausrakennuksen pääpiirustukset on vahvistettu 18.9.1963 ja piirtänyt K. Ström ja O. Tuomisto arkkitehdit SAFA. Pääpiirustuksissa sokkelin materiaaliksi on määritelty puhdas betonivalu, seinät puhdasta muurausta ja punaista julkisivutiiltä, vesikatto kaksinkertaista kattuhuopaa ja räystäät profiloitua cu-levyä.

Lietteen kuivaamo on laajennettu lietteen kuormaustilalla, jonka kerrosala on 150 m². Laajennuksen pääpiirustukset on piirtänyt 21.5.1979 Vesi-Hydro Ab. Laajennusosan julkisivumateriaaleiksi on merkitty huopakate, profiloitu pelti, poltettu tiili, betoni ja valmiserakenteinen nosto-ovi nykyistä rakennusta vastaavilla sävyillä.

Rakennustunnus: **102096590C**

Kuva 12 Kuva: Sosiaalitila- ja työpajarakennuksen pääpiirustukset. Kuva: Turun kaupunki, talonrakennusosasto

Kuva 13 Rakennusnumero 2 Kuva: Rakennusvalvonta

Rakennusnumero: 2

Käyttötarkoitus: 1110 Vedenotto-, vedenpuhdistus- ja vedenjakelurakennukset (2018), 613 Yhdyskuntatekniikan rakennukset (1994)

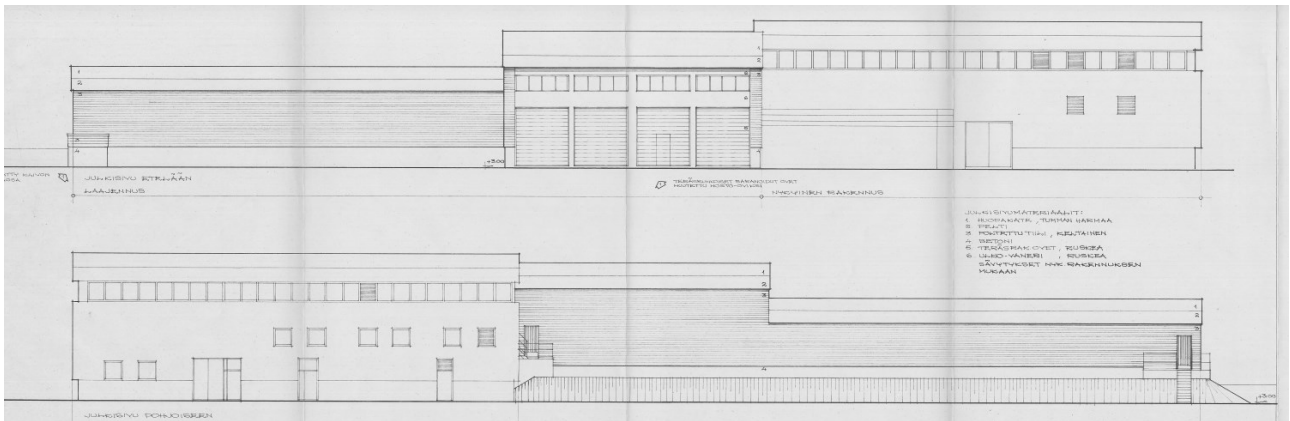
Valmistunut: 1.1.1966

Kerrosluku: 1–2

Laboratorio-korjaamon pääpiirustukset on vahvistettu 18.9.1963 piirtäjinä K. Ström ja O. Tuomisto arkkitehdit SAFA. Pääpiirustuksissa sokkelin materiaaliksi on määritelty puhdas betonivalu, seiniin sileä valkoinen minerit-levy ja kuparilistat, vesikatto kaksinkertaista kattohuopaa ja räystäät profiloitua cu-levyä.

Laboratorio-korjaamo on laajennettu sosiaalitila- ja työpajarakennuksella, jonka kerrosala on 694,5 m². Laajennuksen ja muutoksen pääpiirustukset on piirtänyt 15.9.1986 Turun kaupungin talonrakennusosasto. Sosiaalitila- ja työpajarakennuksen julkisivumateriaaleiksi on merkitty tummanruskea kate, räystääspellit ja ikkunapellit, ikkunan puitteet ja karmit sekä ovet, julkisivuun ruskeankeltainen julkisivutiili, valkoinen minerit-levy ja siniharmaa sokkeli.

Rakennustunnus: **102096591D**

Kuva 14 Esikäsittelyrakennuksen laajennuksen piirustukset täydennetty rakennetun mukaiseksi. Kuva: Oy Vesi-Hydro AB

Kuva 15 Rakennusnumero 3 Kuva: Rakennusvalvonta

Rakennusnumero: 3

Käyttötarkoitus: 1911 Talousrakennukset (2018), 941 Talousrakennukset (1994)

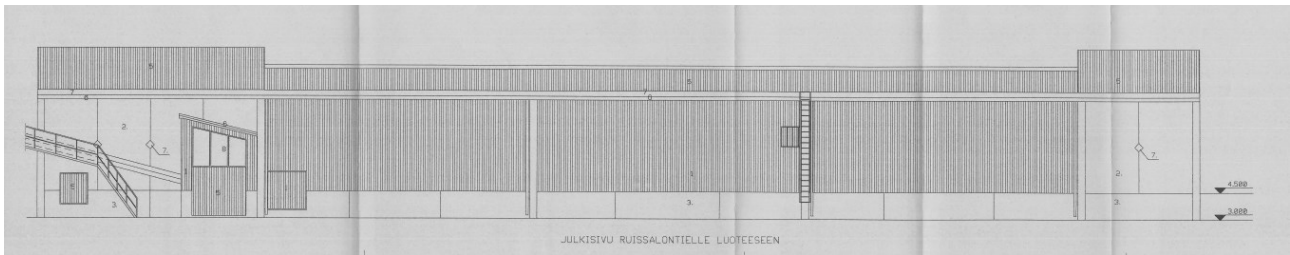
Valmistunut: 1.1.1966

Kerrosluku: 4 tasoa

Pumppaamon pääpiirustukset on vahvistettu 18.9.1963 ja piirtäjinä K. Ström ja O. Tuomisto arkkitehdit SAFA. Pääpiirustuksissa sokkelin materiaaliksi on määritelty puhdas betonivalu, seinät puhdasta muurausta ja punaista julkisivutiiltä, vesikatto kaksinkertaista kattohuopaa ja räystäät profiloitua cu-levyä.

Pumppaamoa on laajennettu lietteen esikäsittelyrakennuksella. Laajennuksen pääpiirustukset on piirtänyt 19.4.1979 Vesi-Hydro Ab. Laajennuksen kerrosala on 670 m². Laajennusosan julkisivumateriaaleiksi on merkitty nykyistä rakennusta vastaavilla sävyillä huopakate, pelti, poltettu tiili, betoni, teräsrakenteiset ovet ja ulkovaneri.

Rakennustunnus: **102096592E**

Kuva 16 Liettienkompostointilaitoksen pääpiirustukset. Kuva: Insinööritoimisto Puolanne Oy

Kuva 17 Rakennusnumero 4 Kuva: Rakennusvalvonta

Rakennusnumero: 4

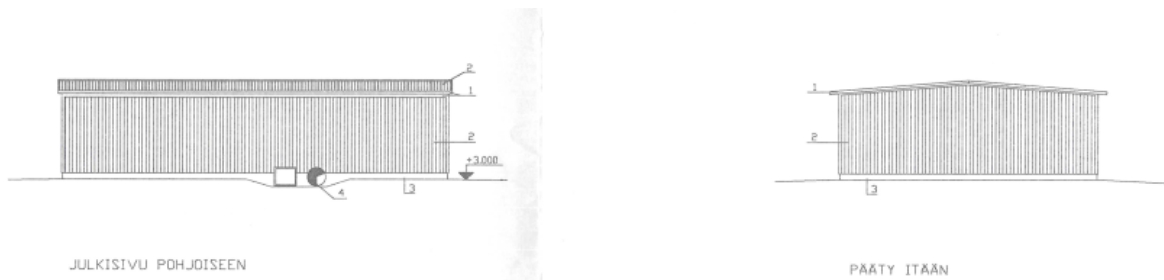
Käyttötarkoitus: 1110 Vedenotto-, vedenpuhdistus- ja vedenjakelurakennukset (2018), 613 Yhdyskuntatekniikan rakennukset (1994)

Valmistunut: 3.9.1997

Kerrosluku: 1

Liettienkompostointirakennuksen pääpiirustukset on piirtänyt 27.5.1997 Insinööritoimisto Puolanne Oy. Rakennuksen kerrosala on 837,5 m². Lisäksi asemapiirroksessa näkyy vastaanottokatos, jonka kerrosala on 14 m². Pääpiirustuksissa rakennuksen sokkelin materiaaliksi on määritelty sileäpintainen betoni, seiniin sileäpintainen betoni, pelti ja profiilipelti, räystäisiin pelti, vesikattoon profiilipelti, oviin teräs ja alumiinipelti ja karmeihin puu.

Rakennustunnus: **102096593F**

Kuva 18 Biosuodatin uudisrakennuksen pääpiirustukset vuodelta 1996. Kuva: Insinööritoimisto Puolanne Oy

Kuva 19 Rakennusnumero 5 Kuva: Rakennusvalvonta

Rakennusnumero: 5

Käyttötarkoitus: 1110 Vedenotto-, vedenpuhdistus- ja vedenjakelurakennukset (2018), 613 Yhdyskuntatekniikan rakennukset (1994)

Valmistunut: 26.6.1997

Kerrosluku: 1

Biosuodattimen pääpiirustukset on piirtänyt 1.10.1996 Insinööritoimisto Puolanne Oy. Rakennuksen kerrosala on 74,0 m². Pääpiirustuksissa rakennuksen sokkelin materiaaliksi on määritetty minerit-levy, julkisivuun profiilipelti, räystäisiin sileä muovipinnoitteinen pelti ja vesikattoon profiilipelti. Lisäksi säleiköissä kuumasinkitty teräs.

Vuokraus 2009 –

Alueella on edelleen vanhoja jätevedenpuhdistamon rakennuksia, joista osasta on vuokrattu tiloja ulkopuolisille käyttäjille. Väliaikaisen ympäristöluvan perusteella alueella toimii massojen kierrätysalue, jossa välivarastoidaan jatkokäyttöä odottavia maa-aineksia ja purkujätteitä. Osa alueesta toimii väliaikaisella luvalla talvisin lumensijoituspaikkana. (Jokitalo, 2021)

Vuonna 2017 Turun museokeskuksen lausunnossa jäteveden puhdistamon rakennusten purkamisesta todetaan, ettei rakennuksia ole esitetty säilytettäväksi valmisteilla olevassa asemakaavassa eikä siten museolla ole huomautettavaa purkamisen johdosta (Immonen & Talamo-Kemiläinen, 2017). Vanhat puhdistusaltaat on jo purettu toiminnan päätyttyä alueella. (Kupila, 2017)

Rakennuskanta ilmakuvissa 1939–2022

1939

Kuva 20 Vuonna 1928 Yliopisto on myynyt kaupungille osan Iso-Heikkilän tilaa. Vaasanpuiston alue toimii 1900-luvun alkuvuosikymmeninä perunan ja keittiökasvien viljelysmaina. Vuonna 1934 alueella on myös sijainnut väliaikainen urheilukenttä. Kuva: Blom Kartta Oy, Maanmittauslaitos

1948

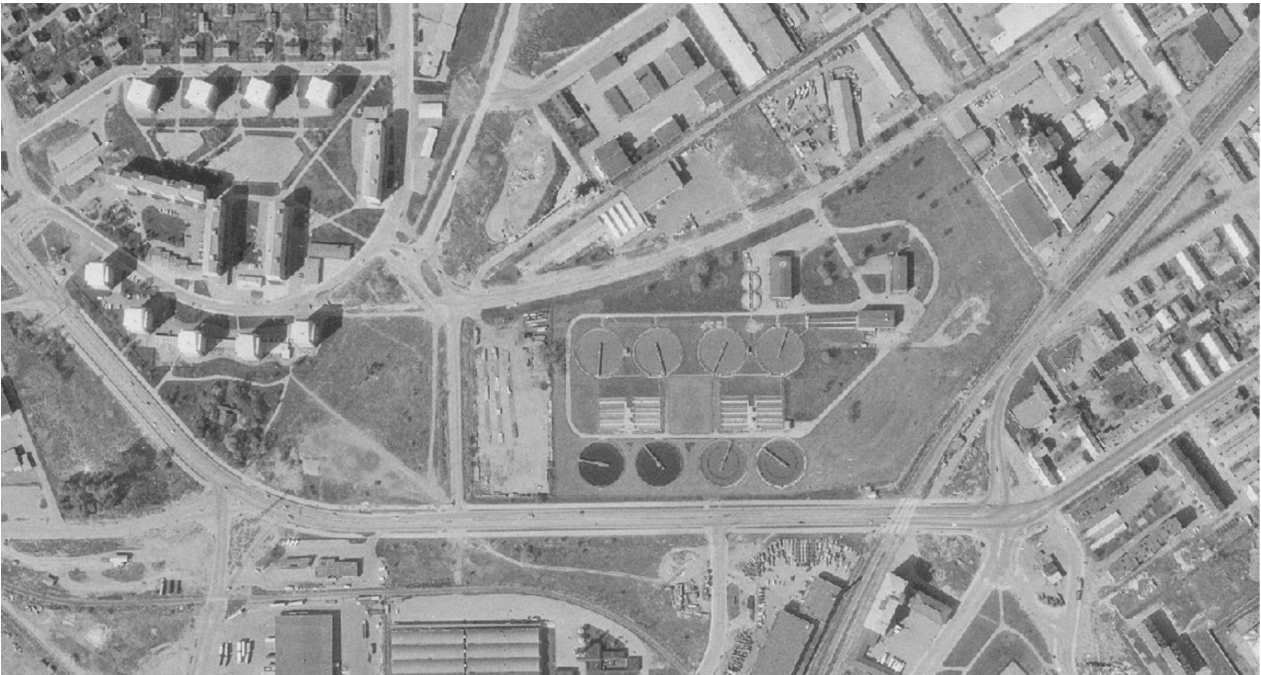
Kuva 21 Saksalaisten sotilaiden kauttakulkuleiri Pikku-Berliini rakentui 1942-1943. Saksalaisten poistuttua parakkikylästä 15.9.1944 se siirtyi Suomen puolustusvoimien käyttöön. Parakkikylää käytettiin varuskunta-alueena 1950-luvun alkupuolelle asti. Kuva: Maanmittauslaitos

1958

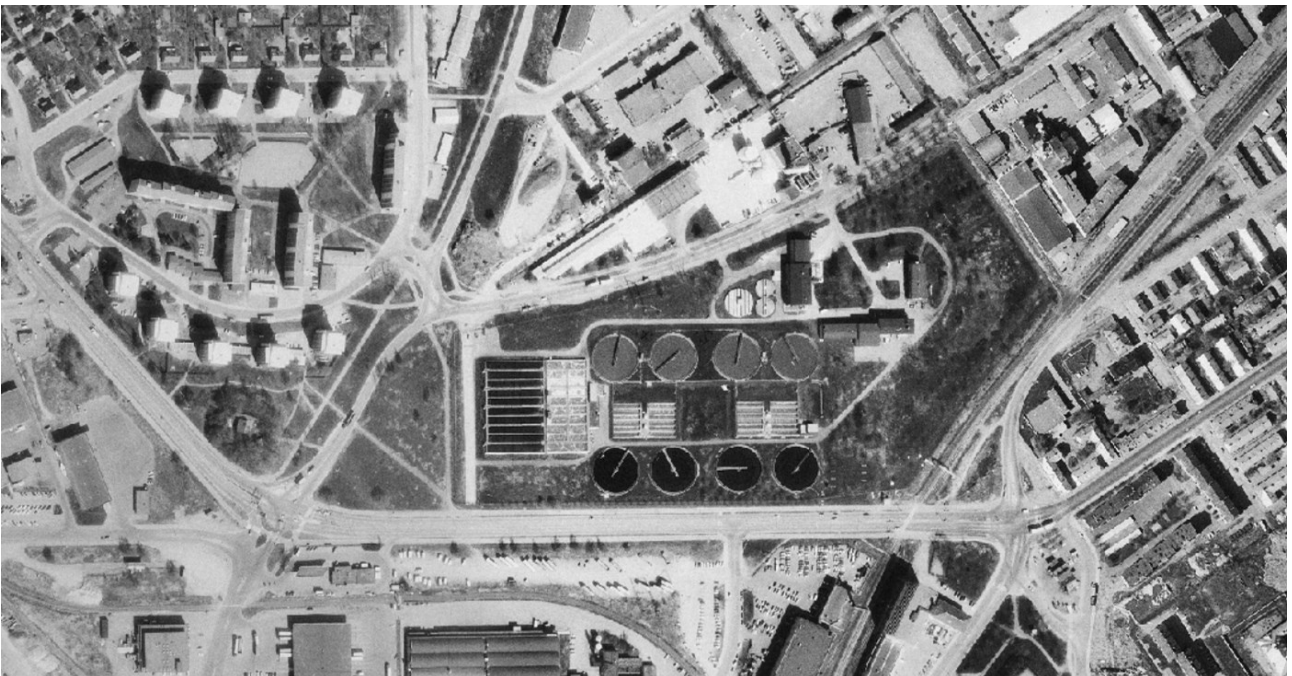
Kuva 22 Parakit siirtyivät puolustusvoimilta vuonna 1952 Turun kaupungin omistukseen. Huonosta kunnosta huolimatta niissä on asuintoimintaa suuresta asuntopulasta johtuen. 1960 viimeinenkin parakki purettiin. Kuva: Blom Kartta Oy, Maanmittauslaitos

1973

Kuva 23 Jätevedenpuhdistamo rakennettiin vuosina 1964–1966. Keskuspuhdistamo on aloittanut toimintansa 1968. Kuva: Blom Kartta Oy

1986

Kuva 24 Vedenpuhdistuslaitos on laajentanut toimintaansa tontilla ja uusi puoli valmistunut vuonna 1978. Kuvassa suunnittelualueen länsipuolella Patterinhaassa näkyy vielä venäläisen tykkipatterin puolustusvallituksen majoitusrakennus, joka paloi 1990-luvulla. Kuva: Blom Kartta Oy

1998

Kuva 25 Vedenpuhdistamolle on rakentunut vuonna 1997 uusi rakennus Ruissalontien varteen. Kuva: FM-Kartta Oy

2010

Kuva 26 Vedenpuhdistamo lopetti toimintansa joulukuussa 2008 Kakolanmäen maanalaisen jätevedenpuhdistamon valmistuttua. Kuva: Blom Kartta Oy, Maanmittauslaitos

2013

Kuva 27 Puhdistamorakennukset ovat edelleen tontilla lukuun ottamatta purettuja puhdistamoaltaita. Kuva: Terratec Oy

2021

Kuva 28 Alueen keskiosaan on syntynyt luonnonmukainen vesiallas, johon lumen sulamisvedet valuvat ja josta ne johdetaan kaupungin hulevesiverkostoon. Kuva: MGGP Aero

Lähteet

Kartat ja kaavat

Ahola, O. (2004). *Turun yleiskaava 2020* [piirustus]. <https://www.turku.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/yleiskaavoitus/voimassa-olevat-yleiskaavat/yleiskaava-2020>. Viitattu 29.4.2022.

Asemakaavaosasto. (1939). *8/1939 Turun kaupungin VIII kaupunginosan korttelien 5, 14 ja 31 ja IX kaupunginosan korttelien N: 1, 11, 12, ja 14–18 asemakaavan muutosehdotus sekä IX kaupunginosan asemakaavan laajennusehdotus* [piirustus]. Turun kaupunki.

Asemakaavaosasto. (1946). *13/1946 Turun kaupungin Iso-Heikkilän kaupunginosan asemakaava sekä Pahanien ja IX:n kaupunginosan asemakaavanmuutos ja -laajennus* [piirustus]. Turun kaupunki.

Asemakaavaosasto. (1952). *74/1952 Katujen nimiä* [piirustus]. Turun kaupunki, asemakaavaosasto.

Asemakaavaosasto. (1952). *69/1952 Turun kaupungin Iso-Heikkilän kaupunginosan asemakaava* [piirustus]. Turun kaupunki.

Asemakaavaosasto. (1955). *92/1955 Turun kaupungin Iso-Heikkilän kaupunginosan 30. ja 42. korttelien sekä Hermannipuiston asemakaavanmuutos* [piirustus]. Turun kaupunki.

Asemakaavaosasto. (1956). *77/1955 Turun kaupungin Iso-Heikkilän kaupunginosan korttelien 2, 6–8, 10, 31,–38, 40, 41, ja 45 asemakaavanmuutos. Uudet korttelin n=ot 49 ja 50.* Turun kaupunki.

Asemakaavaosasto. (1957). *67/1957 Turun kaupungin sataman kaupunginosan 8.–11. korttelien, ja Iso-Heikkilän kaupunginosan Patterinhaan muinaismuistoalueen asemakaavanmuutos* [piirustus]. Turun kaupungin kiinteistö- ja rakennustoimisto, asemakaavaosasto.

Asemakaavaosasto. (1986). *30/1986 asemakaavanmuutos* [piirustus]. Turun kaupungin kiinteistövirasto, asemakaavaosasto.

Druey, L. (2012). *Linnakaupungin osayleiskaava* [piirustus]. <https://www.turku.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/yleiskaavoitus/voimassa-olevat-yleiskaavat/linnakaupungin>. Viitattu 29.4.2022.

Engel, C. L. (1828). *1/1828 Project till en ny plan charta oh reglering af Åbo stad* [piirustus]. Trimble Cloud.

Gylden, C. W. (1837). *Plan af Åbo stad* [piirustus]. Trimble Cloud.

Hindersson, E. (1901). *Karta öfver Åbo stad* [piirustus]. Trimble Cloud.

Jung, B. (1922). *Turun kaupungin asemakartta* [piirustus]. Trimble Cloud.

Kivinen, O. (1976). *Turun yleiskaava* [piirustus]. Arkkitehtitoimisto Olli Kivinen.

Laisaari, O. (1952). *Turun yleiskaavaehdotus* [piirustus].

O:\Ymparisto_ja_kaavoitusvirasto\Asemakaavatoimisto\Asemakaavat\Perno_065\Axxxx_Pernon koulu\Pernon koulu RHS\Arkisto\Kaavat.

Litografiska anstalten i Åbo. (1897). *1/1897 Turun kaupungin asemakartta* [piirustus]. Trimble Cloud.

Maanmittauksen ylihallitus. (1907–1908). *Maskun kihlakunnan kartta* [piirustus].

<https://astia.narc.fi/uusiastia/viewer/?fileId=6030081775&aineistoid=2390974176>. Viitattu 29.4.2022.

Maanmittauslaitos. (1845). *Pitäjäkartta* [piirustus].
https://astia.narc.fi/uusiastia/kortti_aineisto.html?id=2383333385. Viitattu 29.4.2022.

Nummelin, E. (1890). *Lääninkartta* [piirustus].
<https://astia.narc.fi/uusiastia/digitarkastelu.html?id=2391037619>. Viitattu 29.4.2022.

Pansch, A. (2022). Yleiskaavan 2029 ehdotus [piirustus]. <https://www.turku.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/yleiskaavoitus/vireilla-olevat-yleiskaavat/yleiskaava-2029>. Viitattu 29.4.2022.

Tillberg, J. (1808). *Charta öfver Åbo stad och Slott med Slotts Fältet*. [piirustus].
<https://astia.narc.fi/uusiastia/viewer/?fileId=6032158636&aineistoid=2391139818>. Viitattu 29.4.2022.

Tilus, R. ja Toivonen, M. (1995). *Yleiskaavan tarkistus 2010* [piirustus].
https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//yleiskaavan_tarkistus_kaavakartta_ei_oikeusvaikutteen.pdf. Viitattu 29.4.2022.

Varsinais-Suomen liitto. (2004). *Varsinais-Suomen maakuntakaavayhdistelmä kaavamerkinnot ja -määräykset* [piirustus].
<https://vslitto.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=45b2f3af58334af4922d923a2ba60daa>. Viitattu 29.4.2022.

Venäläinen topografikunta. (1881). *Senaatinkartta* [piirustus].
https://astia.narc.fi/uusiastia/kortti_aineisto.html?id=2388189069. Viitattu 29.4.2022.

Åbo Stentryckeri Aktiebolag. (1884). *1/1884 Karta öfver Åbo stad* [piirustus]. Trimble Cloud.

Kirjalliset lähteet

Druey, L., Sarjakoski, O., Vesanto, T., Mäkinen, J. (9.9.2008). *Linnakaupungin osayleiskaava tavoitteet*. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto.

Immonen, O. & Talamo-Kemiläinen, M. (21.11.2017). *Lausunto Iso-Heikkilän jäteveden puhdistamon rakennusten purkamisesta 64–42–1 os. Ruissalontie 14*. Vapaa-aikatoimiala, museopalvelut. Kiinteistöliikelaitos, tilapalvelut.

Jokitalo, A. (2021). *Vaasanpuisto. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma*. Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus, kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus.

Karhu, K. (9.9.2008). *Luontoselvitys. Liite 13 A*. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto.

Kivinen, O. (1976). *Turun yleiskaava 1976*. Turun kaupungin mittausosasto.

Kostet, J. & Kupila, S. (2021). *Kylistä kasvoi Turku*. Turun museokeskus.

Kostet, J. & Kurri, K. (2008). *Lausunto Linnakaupungin osayleiskaava-alueen kulttuurihistoriallisista arvoista. Kulttuurihistorialliset arvot. Liite 12 C*. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto.

Kupila, S. (15.11.2017). *Turun täydennysinventointi. Kiinteistö 853–062–0042–000 Keskuspuhdistamo*. Turun museokeskus.

Laisaari, O. (1952). *Turun yleiskaava ja kaupungin kehittämisohjelma*. Turun sanomalehti ja kirjapaino osakeyhtiö.

Laisaari, O. (1953). *Lh:n kirje 10.6.152 N:o 8223.A*. Kiinteistö- ja rakennusvirasto, mittausosasto, nykyinen kaupunkiympäristötoimiala.

Laisaari, O. (1956). *Lh:n kirje 14.5.1956 N:o 7621*. Kiinteistö- ja rakennusvirasto, mittausosasto, nykyinen kaupunkiympäristötoimiala.

Mäkinen, J. (2008). *Liikenteen perusselvitys*. Turun kaupungin ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto.

Numminen, N. (1946). *Lh:n kirje 16.11.1946 N:o 3407*. Kiinteistö- ja rakennusvirasto, mittausosasto, nykyinen kaupunkiympäristötoimiala.

Ovaska, E. (2010). *Maankäytön historian selvittäminen asemakaavoituksessa*.

Paitula, E. (2016). *Turun kaupungin ruutukaava-alueen kartografinen kuvaaminen 1600-luvulta nykypäivään* [pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto].

Panschin, A. (2021). *Kartta 7/8. Viherympäristö, maisema ja muinaisjäännökset*. Kaupunkiympäristö, kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus, kaavoitus.

Raula, J. (1999). *Kolmannen valtakunnan sotilaat Aurajoen rannalla. Tutkimus saksalaisesta sotaväestä ja sen suhteista suomalaisiin Turussa 1940–1944* [pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto].

Raula, J. (2003). *Kolmannen valtakunnan sotaväki ja suomalaissaksalaiset suhteet Etelä-Suomen rannikkokaupungeissa 1940–1944* [lisensiaattitutkielma, Turun yliopisto].

Tilus, R ja Wiik, K. (1987). *Kirje n:o 453/1986*. Turun kaupungin kiinteistövirasto. Asemakaavaosasto.

TS (10.5.1934). Turun työttömien ja huollonalaisten viljelyspalstoille istutettiin eilen ahkerasti perunaa. *Turun Sanomat*, 1. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1930953?term=Ison-Heikkil%C3%A4n&page=1>. Viitattu 29.4.2022.

TS (22.6.1934). Urheilukenttä Ruissalon tien varrella kohta valmiina. *Turun Sanomat*, 3. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/1930962?term=Iso-Heikkil%C3%A4n&page=3>. Viitattu 29.4.2022.

TS (16.6.1935). Turun ja Maarian palstaviljelijät työskentelevät suurella innostuksella. *Turun Sanomat*, 4. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2101644?term=Ison-Heikkil%C3%A4n&term=Isossa-Heikkil%C3%A4ss%C3%A4&page=4>. Viitattu 29.4.2022.

TS (28.5.1936). Turkulaisetkin panevat perunoita peltoon. *Turun Sanomat*, 1. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2103749?term=Iso-Heikkil%C3%A4n&page=1>. Viitattu 29.4.2022.

TS (26.5.1937). Istutus- ja kylvöitä palstaviljelyalueella. *Turun Sanomat*, 1. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2102992?term=Iso-Heikkil%C3%A4n&page=1>. Viitattu 29.4.2022.

TS (22.9.1937). Perunannosto on maakunnassamme parhaillaan täydessä käynnissä. *Turun Sanomat*, 1. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2103147?term=Iso-Heikkil%C3%A4n&page=1>. Viitattu 29.4.2022.

TS (27.5.1939). Turussakin hyöritään ahkerasti perunanistutuspuuhissa. *Turun Sanomat*, 1. <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2116338?term=Iso-Heikkil%C3%A4n&page=1>. Viitattu 29.4.2022.

Turun yleiskaava 2010. (5.6.1995). *Turun yleiskaava 2010 selostus 5.6.1995*. Turun kaupungin kiinteistö ja rakennusvirasto / kaavoitusosasto. Keskusviraston painatusosasto.

Turun yleiskaava 2020. (2000). *Turun yleiskaava 2020 selostus*. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto.

Kuvat

Kansikuva: Turun museokeskus

Kuva 1: Turun Sanomat. (27.5.1939). Kaupunkilaisia kyntötöissä [valokuva].

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2116338?term=Iso-Heikkil%C3%A4n&page=1>. Viitattu 29.4.2022.

Kuva 2: Sori, K. (1950). *Parakkikylä Vaasanpuistossa* [valokuva]. <https://agricolaverkko.fi/review/korkealta-nakee-paljon/>. Viitattu 29.4.2022.

Kuva 3: Turun museokeskus. *Pikku-Berliini* [valokuva]. Turun museokeskuksen valokuva-arkisto.

Kuva 4: Reuna, R. (9.6.1960). *Parakki n:o 106 Pikku-Berliinissä* [valokuva].

<https://www.finna.fi/Record/tmk.161017870412900?imgid=2>. Viitattu 29.4.2022.

Kuva 5: TS-arkisto. (1/1956). *Tammikuu 1956 parakkikylässä* [valokuva].

<https://aamuset.fi/artikkeli/4928164>. Viitattu 29.4.2022.

Kuva 6: TS-arkisto. (1960). Parakkikylän purkaminen [valokuva]. <https://www.ts.fi/uutiset/4616766>. Viitattu 29.4.2022.

Kuva 7: Puolustusministeriön kiinteistöosasto. (1944). *Kasarmi-alueet* [piirustus]. Raula, J. (1999). Kolmannen valtakunnan sotilaat Aurajoen rannalla. Tutkimus saksalaisesta sotaväestä ja sen suhteista suomalaisiin Turussa 1940–1944. Liite 6.

Kuva 8: Turun museokeskus. *Jätevedenpuhdistamon rakentaminen vuonna 1965* [valokuva]. Turun museokeskuksen valokuva-arkisto.

Kuva 9: Rakennusluvat ja rakennusrekisteri, kuvaruutudigitointi ja maastokartoitusmittaukset. *Rakennusten sijoittuminen tontilla* [piirustus]. Trimble Cloud.

Kuva 10: Oy Vesi-Hydro AB. (27.5.1979). *Kuivaamorakennuksen laajennuksen pääpiirustus* [piirustus]. Tetku.

Kuva 11: Rakennusvalvonta. (2017). *853–2017–1752 Valokuvat* [valokuva]. Tetku.

Kuva 12: Turun kaupunki, talonrakennusosasto. (15.9.1986). *Sosiaalitila- ja työpajarakennuksen pääpiirustus* [piirustus]. Tetku.

Kuva 13: Rakennusvalvonta. (2017). *853–2017–1752 Valokuvat* [valokuva]. Tetku.

Kuva 14: Oy Vesi-Hydro AB. (19.4.1978). *Esikäsittelyrakennuksen laajennuksen pääpiirustus* [piirustus]. Tetku.

Kuva 15: Rakennusvalvonta. (2017). *853–2017–1752 Valokuvat* [valokuva]. Tetku.

Kuva 16: Insinööritoimisto Puolanne Oy. (27.5.1997). *Lietteenkompostointilaitoksen pääpiirustus* [piirustus]. Tetku.

Kuva17: Rakennusvalvonta. (2017). *853–2017–1752 Valokuvat* [valokuva]. Tetku.

Kuva 18: Insinööritoimisto Puolanne Oy. (1.10.1996). *Biosuodatin uudisrakennuksen pääpiirustus* [piirustus]. Tetku.

Kuva 19: Rakennusvalvonta. (2017). *853–2017–1752 Valokuvat* [valokuva]. Tetku.

Kuva 20: Blom Kartta Oy, Maanmittauslaitos. (1939). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.

Kuva 21: Maanmittauslaitos. (1948). *Ilmakuva* [valokuva]. Paikkatieto.

Kuva 22: Blom Kartta Oy, Maanmittauslaitos. (1958). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.

Kuva 23: Blom Kartta Oy. (1973). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.

Kuva 24: Blom Kartta Oy. (1986). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.

Kuva 25: FM-Kartta Oy. (1998). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.

Kuva 26: Blom Kartta Oy, Maanmittauslaitos. (2010). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.

Kuva 27: Terratec Oy. (2013). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.

Kuva 28: MGGP Aero. (2021). *Ilmakuva* [valokuva]. Trimble Cloud.